

Tvang i Tyrili

**En undersøkelse av plasseringer etter
Lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a
i perioden 1995 – 1999**

av

Anders Sandvig jr.

INNHold

Forord	4	3.4.3 Kvinner plassert etter lov om sosiale tjenester 6-2a	40
Sammendrag	7	3.5. Antall og type vedtak i perioden 1995 til 31.12.99.....	41
Kort historikk.....	11	3.5.1. Status per 31.12.99 fordelt etter type vedtak og tidligere behandlingserfaring	44
1.0. Innledning	13	3.5.2. Periodevis status og per 31.12.99 for elever med forenklet vedtak	46
1.1. Lov om sosiale tjenester § 6-2	15	3.6. Status etter rømningsdøgn, tidligere behandlingserfaring og type vedtak	46
1.1.1. Lov om sosiale tjenester §6-2 a	16	3.7. Metadon	48
1.2. Motivasjon	17	4.0. Oppsummering med kommentar.....	49
1.3. Kriterier for å vurdere utfallet av en tvangsplassering etter LOST §§ 6-2 og 6-2a.....	18	4.1. Rømninger.....	51
1.4. Elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili	19	4.2. Elever med og uten tidligere behandlingserfaring fra Tyrili	52
1.5. Midlertidige vedtak fattet av sosialtjenesten.....	20	4.3. Vedtak og saksbehandlingsmåte	53
1.6. Vedtak fattet av Fylkesnemnda	20	4.4. Forenklet vedtak.....	55
1.7. Avgrensning av problemområde	21	4.5. Kjønnfordeling	56
2.0. Metode	23	4.6. De gravide	57
3.0. Presentasjon av utvalget.....	25	4.7. Fem kvinner med to vedtaksperioder.....	58
3.1. Debutalder rus og injeksjon	25	5.0. Avsluttende kommentar	59
3.1.1. Tidligere institusjon eller behandlingserfaring	27	Litteraturliste.....	61
3.1.2. Antall plasseringer i perioden 1995 til 31.12.99.....	28	Vedlegg: Oversikt over tabeller og figurer.....	63
3.1.3. Alder ved plassering	29		
3.2. Hvordan forløp plasseringene under vedtaksperioden.....	30		
3.2.1. Fem kvinner med to vedtak om tilbakehold.....	31		
3.2.2. Rusepisoder og overdoser	32		
3.3. Status per 31.12.99.....	33		
3.3.1. Status fordelt etter antall rømninger	34		
3.3.2. Status fordelt etter antall rømninger og rømningsdøgn	35		
3.3.3. Status fordelt etter rømningsdøgn og tidligere behandlingserfaring.....	36		
3.4. Status en, tre og seks måneder etter vedtaksperioden og per 31.12.99	38		
3.4.1. Elever med tidligere behandlingserfaring Tyrili	38		
3.4.2. Elever uten tidligere behandlingserfaring Tyril	39		

FORORD

Rusmiddelsekretariatet vedtok den 01.06.94 at Tyrili og Origo inntil videre skulle være de eneste sekundærinstitusjonen for tvangsplassering av rusmiddelmissbrukere etter lov om sosiale tjenester (LOST).

Den 09.12.97 inngikk rusmiddeletaten i Oslo avtale med Tyrilistiftelsen om kjøp av to faste plasser til bruk for plassering i medhold av LOST §§ 6-2 og 6-2a. Avtalen ble seinere regulert og utvidet til ytterligere tolv plasseringer for 1998 og samme antall plasseringer for året 1999.

Tyrili har hatt flere tvangsplasseringer enn Origosenteret (Welle-Strand, K.Gabrielle: 1999).

Bystyret i Oslo fattet den 27.08.97 vedtak om at Tyrili og Origosenteret skulle være hovedansvarlig for oppfølgingsoppholdene etter lov om sosiale tjenester (LOST) §§ 6-2 og 6-2a (sak nr 499). Tyrili og Origosenteret skulle ha dette ansvaret i påvente av egen institusjon for tvangsbehandling av rusmiddelmissbrukere (Byrådsak 185, 16.06.97). Det ble videre besluttet at erfaringene fra tvangsplasseringene skulle evalueres etter ett års prøvedrift.

Kompetansesenteret for Rus i Oslo og Akershus bevilget den 08.10.99 økonomisk støtte til evaluering av erfaringene fra plasseringer etter LOST §§ 6-2 og 6-2a i Tyrili.

Arbeidet med å innhente opplysninger og skaffe oversikt over tvangsplasseringene i Tyrili startet for fullt november 1999 og ble avsluttet i juni 2000. Alle opplysningene er samlet og systematisert av Anders Sandvig jr. og Ada Rudskjær.

Ada Rudskjær har også deltatt i bearbeidelse og analyse av materialet. Fra og med 01.04.99 har hun hatt ansvaret med og fulgt opp alle tvangsplasserin-

gene innen Tyrili. I arbeidet som koordinator har hun hatt regelmessig og hyppig kontakt med flertallet av de tretti elevene representert i vårt utvalg. Hun har i mange av sakene deltatt på møter i bistandsteamet.¹⁾ Møtene har gitt henne inngående kunnskap om enkelt saker og hva som tidligere er forsøkt av tiltak, samt vurderinger rundt formålet eller siktemålet med en plassering etter tvangsbestemmelsene i LOST.

Anders Sandvig jr. er barnevernpedagog med hovedfag i sosialt arbeid. Han har i mange år arbeidet innen Tyrilistiftelsen. Siden 1996 har han vært tilknyttet Tyrilihaugen i 50 % stilling. Sandvig jr. har arbeidet direkte i forhold til de elevene som er overført Tyrilihaugen på tvang. Utover denne kontakten har han inngående kjennskap til mange av de øvrige elevene representert i vårt utvalg.

Arbeidet med undersøkelsen har foranlediget mange fagdiskusjoner i forhold til bruk av tvang. I forkant har vi hatt flere møter i regi av Tyrili Forskning og Utvikling. Eksterne samarbeidspartnere har vært invitert til disse møtene. På møtene har vi mottatt mange innspill i forhold til aktuelle problemstillinger. For oss har disse diskusjonene vært en inspirasjonskilde.

Underveis i prosessen har vi utvekslet erfaringer og deltatt på møter med akuttinstitusjonen Ullevål (AiU). De har vært svært hjelpsomme i kontakten med oss. Flere sosialkontorer er blitt kontaktet underveis og de har gitt oss eller bekreftet opplysninger som forelå, men som var lite tilgjengelig internt i Tyrili.

Det har vært spennende og morsomt å arbeide med denne undersøkelsen. Nå foreligger sluttproduktet, noe forsinket, da arbeidet med datagrunnlaget var mer tidkrevende enn først antatt.

1) Bistandsteamet bistår sosialtjenesten i saker der det vurderes å fremme saker etter LOST §§6-2 og 6-2a, og har følgende sammensetning: Representant fra sosialtjenesten, fra Akuttinstitusjonen Ullevål, fra Rusmiddeletaten, jurist fra Barne- og familieetaten, fra aktuell sekundærinstitusjon og i §6-2a-saker også representant fra Ullevålteamet.

Vårt siktemål har vært å formidle en troverdig framstilling av den informasjon som rapporten bygger på. Materialet er tilgjengelig for andre som ønsker å benytte seg av det i forskningsøyemed. Tyrili Forskning og Utvikling (Fou) oppfordrer interesserte til å ta et slikt initiativ. For oss har det vært viktig å få oversikt og systematisere erfaringene fra arbeidet med tvangsplasseringer etter lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a.

En takk til cand.polit. Tore T. Rokkan (Tyrili FoU). Han har bidratt med nyttige innspill underveis i prosessen. Hans bidrag har skapt grunnlag for refleksjon rundt ulike problemstillinger knyttet til undersøkelsen.

Til slutt gjenstår å takke Kompetansesenteret for Rus i Oslo og Akershus for økonomisk støtte til arbeidet med undersøkelsen.

Lillehammer den 16.10.00.

Anders Sandvig jr.

SAMMENDRAG

Formålet med en tvangsplassering etter lov om sosiale tjenester § 6-2 er «...undersøkelse og tilrettelegging av behandling». Siktemålet er at plasseringen skal motivere vedkommende til selv å velge en mer langsiktig behandling. En forutsetning for bruk av bestemmelsen er at frivillige hjelpetiltak etter § 6-1 er prøvd eller vurdert hensiktsløst. Dette innebærer at sosialtjenesten har en selvstendig plikt til å utrede hvilke tiltak en rusmiddelmissbruker har behov for. Sosialtjenestens bruk av tvangsbestemmelsene i lov om sosiale tjenester kan av den grunn sies å være en skarp presisering eller iverksetting av den plikt eller oppgave kommunen har i henhold til § 6-1: «Gjennom råd, veiledning og hjelpetiltak [...] hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler», og hvis slik «...hjelp utenfor institusjon ikke er tilstrekkelig, skal sosialtjenesten sørge for plass i en egnet behandlings- eller omsorgsinstitusjon.»

Tvangsbestemmelsen er tenkt i forhold til rusmiddelmissbrukere som «er så nedkjørt at de vanskelig kan ta standpunkt til sitt behov for hjelp». Dette framgår av merknader til loven. Det er i forhold til denne gruppen misbrukere at en tvangsplassering kanskje kan fremme motivasjonen for et mer langsiktig rehabiliteringsforløp.

For å vurdere utfallet av plasseringene og hvorvidt intensjonen i henhold til loven kan sies å være oppfylt, trengs en del bakgrunnsopplysninger. Vår undersøkelse har tatt utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Antall rømminger under vedtaksperioden og antall dager på rømmen
- Antall tilfeller av overdose under vedtaksperioden
- Plasseringstiden eller lengden av oppholdet i sekundær institusjon
- Fortsatt i behandling en måned etter utløpet av vedtaket
- Fortsatt i behandling tre måneder etter utløpet av vedtaket
- Fortsatt i behandling seks måneder etter utløpet av vedtaket

- Status per 31.12.99 for å se utvikling vedrørende de tidligste vedtakene om tilbakehold i institusjon
- Svangerskapsuken ved plassering etter LOST § 6-2a
- Omsorgsovertakelse eller beholde omsorgen for barnet
- Abort
- Død
- Endret tilværelse i forhold til rus, med eller uten metadonassistert rehabilitering.

Undersøkelsen bygger på et utvalg av trettifem plasseringer i perioden 1995 til 31.12.99 fordelt på tretti enkelt elever. Syv av elevene har vært plassert i henhold til LOST § 6-2a. De resterende tjuetre elever har vært plassert etter LOST § 6-2.

Fire elever har vært plassert to ganger etter LOST § 6-2. En elev har i tillegg til plassering etter LOST § 6-2a, også vært plassert etter LOST § 6-2. Det gir et utvalg på trettifem plasseringer fordelt på et antall av tretti elever. To vedtak ble opphevet av henholdsvis Fylkesnemnda og Oslo Byrett. Det betyr at tjuette elever av et utvalg på tretti har gjennomført plasseringsperioden etter vedtak om tilbakehold.

Siktemålet med undersøkelsen er å evaluere utfallet av plasseringene på bakgrunn av lovens intensjon.

1. Hvordan forløp tiden under selve vedtaksperioden i Tyrili?
2. I hvilken grad kan plasseringene sies å ha vært vellykket ut fra formålet med plasseringene?
3. Bidro plasseringene til at elevene valgte frivillig behandling etter utløpet av vedtaksperioden?
4. I motsatt fall søkte de frivillig behandling innen Tyrili på et seinere tidspunkt?
5. Er det forskjeller i utfallet av plasseringene mellom elever med behandlingserfaring fra Tyrili forut for tvangsplasseringen og de uten slik erfaring?

Hva viser undersøkelsen?

- Femten av tretti elever var enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Ni av elevene hadde tidligere vært plassert på tvang i perioden 1995 til og med 1998. Kun en av de ni elevene var plassert på nytt vedtak i 1999.
- Tolv av tretti elever hadde tidligere behandlingserfaring fra Tyrili etter henholdsvis lov om barneverntjenester og LOST, forut for tvangsplasseringen
- Halvparten av de tretti elevene har tidligere vært plassert etter lov om barneverntjenester
- Tjuetre av tretti elever har tidligere behandlingserfaring etter LOST forut for tvangsplasseringen
- Sytten av elevene hadde ingen rømminger under vedtaksperioden
- Det totale antall rømningsdøgn fordelt på trettifem plasseringer var 125 døgn
- Seks elever stod for hele 81,6% eller 102 døgn av det totale antall rømningsdøgn
- Elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili, forut for tvangsplasseringen, har færre rømningsdøgn enn de uten slik erfaring. De rømte i til sammen 32 døgn, mens elever uten slik erfaring rømte 93 døgn
- En måned etter vedtaksperioden var 21 elever fortsatt i behandling
- Tre måneder etter vedtaksperioden var 17 elever fortsatt i behandling
- Seks måneder etter vedtaksperioden var 17 elever fortsatt i behandling

- Ni av tolv elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili samtykket til forenklet vedtak. Seks av de ni elevene var enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Andelen av totalt 125 rømningsdøgn utgjorde 20 døgn for disse elevene.
- Tretten elever uten tidligere behandlingserfaring fra Tyrili samtykket til forenklet vedtak. Seks av tretten elever var enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Andelen av totalt 125 rømningsdøgn utgjorde 83 døgn for disse elevene
- Det ble fattet 9 midlertidige vedtak av sosialtjenesten etter LOST § 6-2 og 4 etter LOST § 6-2a

Syv kvinner har vært plassert etter LOST § 6-2a. En av kvinnen fikk omgjort vedtaket til en plassering etter LOST § 6-2, da det viste seg at hun ikke var gravid. Av seks gravide kvinner hadde:

- En kvinne omsorgen for barnet per 31.12.99
- En kvinne aborterte
- En kvinne ble fratatt omsorgen for barnet ved fødsel
- Tre kvinner beholdt omsorgen for barnet mens de var i behandling tre - seks måneder etter fødsel. De brøt ut av behandling og mistet omsorgen for sine barn

Undersøkelsen styrker antagelsen om at Tyrili har lyktes godt med arbeidet etter intensjonen i lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a.

Flertallet av elevene fortsatte i frivillig behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden. Halvparten av elevene var enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Korrigeres tallene i forhold til de to elevene, hvor vedtakene ble opphevet, viser det at 15 av 28 elever enten var i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

KORT HISTORIKK

Tyrilistiftelsen feiret sitt 20 års jubileum den 03.07.00. I boka Våge å leve (Tjersland m.fl. 1998) gis en levende beskrivelse av tiden forut for og selve etableringen av Tyrilikollektivet. Høsten 1980 startet arbeidet med seks elever. Alle var den gang plassert på tvang med hjemmel i lov om barnevern. Tyrili brøt med etablerte normer for behandling av rusmiddelmissbrukere. Elever som rømte ble hentet inn ved bruk av tvang. Det skapte debatt og sterke reaksjoner i fagmiljøet og det etablerte behandlingsapparatet.

I løpet av tyve års virksomhet har Tyrilistiftelsen vokst og blitt et anerkjent foretak innen rusomsorgen. Stiftelsen har i dag et tilbud på ca. 128 heldøgns rehabiliteringsplasser. Plassene er fordelt på følgende enheter: Tyrilitunet (Mesnali), Tyrilihaugen (Mesnali), Tyrili Kampen (Oslo), Tyriliseret (Oslo), Frankmotunet (Folldal) og Tyrili-Skåtøy (Kragerø). Den kraftige veksten av eksisterende tilbud og rehabiliteringsmuligheter innen stiftelsen har gitt arbeid til ca. 100 heltidsansatte.

Aldersspredningen på elevene er stor og ligger i dag et sted mellom 17 og 50 år. Elevene plasseres i henhold til lov om barneverntjenester §§ 4-24 og 4-26, lov om sosiale tjenester §§ 6-1, 6-3, 6-2 og 6-2a og fengselsloven § 12 (alternativ soning).

Tyrili har i alle disse årene vært for bruk av tvang i noen sammenhenger. Tvang kan være et nyttig redskap i møtet med rusmiddelmissbrukeres ambivalens før et behandlingsforløp. En ensidig bruk av tvang eller frivillighet har Tyrili aldri gitt uttrykk for.

Deres syn har hele tiden vært at tvang kun kan gi en ramme for å komme i behandlingsposisjon og opparbeide tillit i møtet med misbrukeren over tid. Plasseringsgrunnlaget eller hjemmelen for plassering skaper ingen endring i seg selv. Avgjørende for utfallet av behandlingen blir det ideologiske og faglige innholdet klienten møter i institusjon eller det enkelte tiltak. I dette

spenningsfeltet ligger kraften til å «vekke» *det endringspotensialet den enkelte misbruker bærer i seg*»(Ulf Jansen, Tyri-Stikka, 7/95, s.5).

Dr.philos. Odd Arne Tjersland (1995) foretok en retrospektiv undersøkelse av elever plassert Tyrilikollektivet i årene 1980 - 1993. Utvalget utgjorde 119 elever totalt. Nærmere to tredjedeler av elevene (64%) var plassert etter lov om barnevern. Den resterende tredjedelen fordelte seg slik: 28% av elevene hadde et frivillig opphold og 8% sonet alternativt i medhold av fengselslovens § 12. De tre inntaksgruppene ble sammenlignet i forhold til utviklingstendens etter utskriving. Med de forbehold som det redegjøres for i rapporten kommer to av gruppene klart best ut: Elever plassert i medhold av lov om barnevern og fengselslovens § 12.

I samme rapport fremgår at elever plassert på tvang ikke rømmer mer enn de som har et frivillig opphold. Tjersland skriver selv at *dette «kan være en bekreftelse på det Tyrili har hevdet, at det ikke er tvangen det kommer an på, men innholdet i den»* (Op.cit. s.29).

1.0. INNLEDNING

Undersøkelsen omhandler tvangsplasseringer i Tyrili etter LOST §§ 6-2 og 6-2a. Alle plasseringene som inngår i utvalget er fattet i årene 1995 til og med 31.12.99. Det er fattet to vedtak om plasseringer i Tyrili, som ikke er inkludert i vårt utvalg. De ble fattet tett inn på sluttdatoen den 31.12.99.

Vårt ønske var å evaluere status for alle plasseringene per 31.12.99. En forutsetning var at vedtaksperioden da var over. I tillegg har vi sett på status en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperiodene.

Status i denne undersøkelsen refererer til hvor elevene befinner seg etter utløpet av vedtaksperioden. Er eleven død, eller i en rusituasjon, fortsatt behandling eller i en ordnet tilværelse uten rus – en, tre og seks måneder etter vedtaksperioden og per 31.12.99?

For å vurdere utfallet av plasseringene og hvorvidt intensjonen i henhold til loven kan sies å være oppfylt, trengs en del bakgrunnsopplysninger. Vår undersøkelse har tatt utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Antall rømninger under vedtaksperioden og antall dager på rømmen
- Antall tilfeller av overdose under vedtaksperioden
- Plasseringstiden eller lengden av oppholdet i sekundær institusjon
- Fortsatt i behandling en måned etter utløpet av vedtaket
- Fortsatt i behandling tre måneder etter utløpet av vedtaket
- Fortsatt i behandling seks måneder etter utløpet av vedtaket
- Status per 31.12.99 for å se utvikling vedrørende de tidligste vedtakene om tilbakehold i institusjon
- Svangerskapsuken ved plassering etter LOST § 6-2a
- Omsorgsovertakelse eller beholde omsorgen for barnet
- Abort
- Død
- Endret tilværelse i forhold til rus, med eller uten metadonassistert rehabilitering

Utvalg består av trettifem plasseringer fordelt på tretti enkeltpersoner. Syv personer har vært plassert i henhold til LOST § 6-2a. En av kvinnen fikk omgjort vedtaket til en plassering etter LOST § 6-2, da det viste seg at hun ikke var gravid. Tjuetre elever har vært plassert etter LOST § 6-2. Fem elever har vært plassert to ganger på tvang i Tyrili. Fire av de fem har to vedtak etter LOST § 6-2 og en elev både etter LOST §§ 6-2a og 6-2.

Det gir et utvalg på trettifem vedtaks plasseringer fordelt på et antall av 30 personer. To elever fikk opphevet vedtakene av henholdsvis Fylkesnemnda og Oslo Byrett. Begge elevene var plassert i Tyrili fram til vedtakene ble omgjort. Det betyr at tjuette av et utvalg på tretti elever har gjennomført vedtaksperioden i Tyrili.

Siktemålet med undersøkelsen er å evaluere utfallet av plasseringene på bakgrunn av lovens intensjon.

1. Hvordan forløp tiden under selve vedtaksperioden i Tyrili?
2. I hvilken grad kan plasseringene sies å ha vært vellykket ut fra formålet med plasseringene?
3. Bidro plasseringene til at elevene valgte frivillig behandling etter utløpet av vedtaksperioden?
4. I motsatt fall søkte de frivillig behandling innen Tyrili på et seinere tidspunkt?
5. Er det forskjeller i utfallet av plasseringene mellom elever med behandlingserfaring fra Tyrili forut for tvangsplasseringen og de uten slik erfaring?
6. I hvilket omfang var det fattet midlertidige vedtak av sosialtjenesten? Hvor lang tid gikk det før hastevedtakene (midl.vedtak) ble behandlet av Fylkesnemnda?
7. Hvor mange av sakene ble behandlet ut fra hovedregelen eller unntaksbestemmelsene for saksbehandling i Fylkesnemnda (LOST §§ 9-6 og 9-8).

Disse spørsmålene danner utgangspunktet for denne undersøkelsen.

1.1. Lov om sosiale tjenester § 6-2

Formålet med en tvangsplassering etter lov om sosiale tjenester § 6-2 er «...undersøkelse og tilrettelegging av behandling». Siktemålet er at plasseringen skal motivere vedkommende til selv å velge en mer langsiktig behandling. En forutsetning for bruk av bestemmelsen er at frivillige hjelpetiltak etter § 6-1 er prøvd eller vurdert hensiktsløst. Dette innebærer at sosialtjenesten har en selvstendig plikt til å utrede hvilke tiltak en rusmiddelmissbruker har behov for. Sosialtjenestens bruk av tvangsbestemmelsene i lov om sosiale tjenester kan av den grunn sies å være en skarp presisering eller iverksetting av den plikt eller oppgave kommunen har i henhold til § 6-1: «Gjennom råd, veiledning og hjelpetiltak [...] hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler», og hvis slik «...hjelp utenfor institusjon ikke er tilstrekkelig, skal sosialtjenesten sørge for plass i en egnet behandlings- eller omsorgsinstitusjon.»

Tvangsbestemmelsen er tenkt i forhold til rusmiddelmissbrukere som «er så nedkjørt at de vanskelig kan ta standpunkt til sitt behov for hjelp». Dette framgår av merknader til loven. Det er i forhold til denne gruppen misbrukere at en tvangsplassering kanskje kan fremme motivasjonen for et mer langsiktig rehabiliteringsforløp.

Håpet er altså at misbrukeren under oppholdet skal bli motivert til fortsatt behandling. Utfallet av motiveringsarbeidet må sees i forhold til hva institusjonen «faglig og materielt er i stand til å tilby vedkommende...» av tilfredsstillende hjelp under oppholdet. Tvang kan bare brukes når innleggelsen kan ha en positiv virkning på vedkommendes behandlingssituasjon. Anvendelsen av tvang innebærer en konkret grunn til å tro at plasseringen i inntil 3 måneder vil gi positive ringvirkninger for klienten på sikt. Av merknadene til lov framgår at: «...rusmiddelmissbrukeren skal få re-

habilitere seg fysisk, overvinne abstinensproblemer og komme i en slik tilstand at det kan settes i verk forsøk på motivering og tilrettelegging av langsiktige tiltak» (Op.cit. s.148.).

Bruk av tvang skjerper kravene til hjelpetiltakets kvalitet. Det innebærer en plikt til å gi vedkommende som plasseres på tvang en tilfredsstillende hjelp. Et krav om aktiv innsats fra hjelpeapparatet (Op.cit. s.149.).

1.1.1. Lov om sosiale tjenester §6-2 a

Gravide misbrukere kan uten samtykke plasseres og holdes tilbake på institusjon hele svangerskapet. Det må være overveiende sannsynlig at misbruket er av en slik art at barnet vil bli født med skade. I tillegg må hjelpetiltak etter § 6-1 være vurdert.

Hver tredje måned skal sosialtjenesten vurdere hvorvidt det fortsatt er grunnlag for tilbakeholdelsen. Ved fortsatt tilbakeholdelse må sosialtjenesten treffe vedtak om dette innen nevnte frist. Sosialtjenesten kan treffe midlertidig vedtak om plassering uten vedkommendes samtykke. Et midlertidig vedtak kan treffes av sosialtjenesten når de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende om vedtaket ikke gjennomføres straks. Vedtaket skal snarest og om mulig innen 48 timer godkjennes av ledere i fylkesnemnda.

Et midlertidig vedtak skal sendes fylkesnemnda innen to uker for endelig behandling. Hvis ikke fristen overholdes faller vedtaket bort.

Bestemmelsen skal ivareta morens behov for hjelp, slik at hun selv kan bli i stand til å dra omsorgen for sitt barn. Hovedformålet er imidlertid å begrense skader på barnet. Av den grunn kan gravide holdes tilbake under hele svangerskapet. I Heiene (2000) skriver Arnold Kverme at i fire av fem tilfeller oppnådde Borgestad klinikken ikke at mor selv ble i stand til å ha om-

sorgen for sitt barn. Han viser til erfaringer fra klinikken de siste fire årene. Imidlertid oppnådde de hovedmålsetningen «...nemlig at barnet ikke skulle bli født med skade» (Op.cit, s.66). På bakgrunn av dette er det grunn til å spørre i hvilken grad hjelpeapparatet gjennom samarbeid lykkes med å gi slik hjelp at kvinnen kan få beholde omsorgen for sitt barn.

Utfallet av § 6-2a plasseringen kan også tenkes slik at kvinnen selv ønsker fortsatt behandling, men ser at andre kan gi barnet en mer forsvarlig daglig omsorg. Hun ønsker hjelp til å styrke sin omsorgskompetanse på sikt, og til å gjennomføre gode samvær med barnet.

Kanskje blir hun motivert gjennom egen rehabilitering til å styrke eller utvikle sin morsrolle. Et sentralt spørsmål er hvorvidt slike hensyn blir godt nok ivaretatt og om mødre gis tilfredsstillende hjelp på bakgrunn av en § 6-2a plassering? Vår undersøkelse kan ikke gi svar på disse og lignende spørsmål.

1.2. Motivasjon

Motivasjon som drivkraft er ingen gitt størrelse. I egen hovedfagsoppgave (Sandvig jr., 1996) opplevde informantene motivasjonsfaktoren som en følelse av sosial forpliktelse. Gode relasjoner skaper og fremmer følelsen av motivasjon som en forpliktende faktor. Informantene den gang opplevde at møtet med hjelpeapparatet bar preg av:

«Manglende gehør for eget, uttrykte hjelpebehov», et forhold som svekker etableringen av gode relasjoner. Deres oppfatning av situasjonen ble overhørt eller møtt med sterk motstand. Under slike forhold kreves det sterk vilje og utholdenhet for å kjempe i gjennom egen sak. De opplevde med andre ord ikke å bli tatt på alvor eller å bli prioritert. Følelsen av å ha liten verdi som menneske ble en belastning. På bakgrunn av disse oppfatningene ble det reist spørsmål om ikke hjelpeinstansene forsterket et opplevd problem og på

sikt kanskje utløste behovet for mer dramatiske tiltak til tross for tidlig intervensjon.

Vi vil dvele litt ved ordet motivasjon. Dette begrepet brukes ofte innen rusomsorgen og i møtet med rusmiddelmissbrukere. På bakgrunn av vår kontakt med rusmiddelmissbrukere ønsker vi å høre hva de mener kan bidra til økt og styrket motivasjon. Igjen lar vi en av informantene fra hovedfagsoppgaven (op.cit. 1996) få uttale seg om dette spørsmålet:

«Når du veit hva du går til, da blir motivasjonen din også litt sterkere. Det er ingen som liker å ikke vite hva dem går til. Når du ikke vet hva det innebærer, så er det jævlig utrygt. Jeg tror det tar tid å bearbeide den utryggheten, hvis du kommer på et nytt sted, så må du liksom begynne på nytt igjen, innstille deg på det - jeg tror det er ganske vanskelig. Derfor tror jeg, at når du har vært et sted, så er det best å dra tilbake til det stedet, for der kjenner de deg og du kjenner dem» (Op.cit. s.82).

1.3. Kriterier for å vurdere utfallet av en tvangsplassering etter LOST §§ 6-2 og 6-2a

På bakgrunn av disse betraktningene vil vi oppstille noen kriterier for å vurdere utfallet av en tvangsplassering:

1. Hvordan eleven opplever å bli møtt under oppholdet
2. Tidligere kjennskap til institusjonen og ansatte
3. Tilbud og variasjon i hverdagen under oppholdet.
4. De ansattes kunnskap og erfaring i forhold til rusproblematikk generelt og spesielt deres etiske refleksjon rundt spørsmålet tvang
5. Fagkompetanse innen ulike områder for å kunne yte tilfredsstillende hjelp ut fra elevens spesielle hjelpebehov.

Disse forhold vil gi rusmiddelmissbrukeren en mulighet til å vurdere hva han/hun sier nei til i fortsettelsen av en tvangsplassering.

Undersøkelsen gir ikke et dekkende bilde av disse og lignende spørsmål. Imidlertid vil vi hevde at slike forhold vil påvirkes av:

- Tiden i sekundærinstitusjonen
- Antall rømminger under oppholdet
- Antall rusepisoder og lengden av disse
- Tidligere etablerte relasjoner med ansatte

I vårt materiale har vi opplysninger som indirekte kan svekke eller styrke disse antagelsene. Bakgrunnsopplysningen kan på et senere tidspunkt gi opptakten til en mer utfyllende undersøkelse omkring slike og lignende spørsmål.

1.4. Elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili

I utvalget er det elever som tidligere har vært plassert innen Tyrili både i henhold til lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester §§ 6-1, 6-3, 6-2 og 6-2a.

Et interessant spørsmål er hvorvidt utfallet av tvangsplasseringen er forskjellig for elevene med tidligere kjennskap til Tyrili og de andre. Spørsmålet må presiseres nærmere, da dette utvalget kan deles i tre forskjellige grupper:

1. De som tidligere har vært plassert innen Tyrili på barnevernvedtak
2. De som tidligere har vært plassert innen Tyrili på barnevernvedtak og i henhold til lov om sosiale tjenester.
3. De som tidligere har vært plassert innen Tyrili etter lov om sosiale tjenester.

I vår evaluering av status har vi ikke skilt i forhold til en slik inndeling. Det er foretatt en sammenligning av status for elevene med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili og de øvrige uten slik erfaring. Begge gruppene av

elever har tidligere vært plassert i henhold til enten lov om barneverntjenester eller lov om sosiale tjenester eller begge, med unntak av fire elever uten tidligere institusjons-/eller behandlingserfaring.

1.5. Midlertidige vedtak fattet av sosialtjenesten

Sosialtjenesten kan med hjemmel i LOST § 6-2 fatte midlertidig vedtak om slik plassering. Forslag til vedtak skulle etter gammel lov sendes Fylkesnemnda innen 3 uker ellers falt vedtaket bort. Den 1 januar 1999 ble dette endret til 2 uker, samt at midlertidig forslag om vedtak snarest skulle sendes leder for fylkesnemnda for foreløpig godkjenning og «om mulig innen 48 timer». Det er kun i helt spesielle tilfeller at loven åpner for bruk av midlertidige vedtak.

Vi ønsket å undersøke i hvilket omfang det var fattet midlertidige vedtak. Vi ville også vite gjennomsnittstiden før hastevedtakene ble behandlet av Fylkesnemnda.

I merknadene til tidligere lovtekst § 6-2 understrekes at behandlingen av denne type saker - *«tilsier at det handles raskt»* (rundskriv 1-1/93 s.191). Det anføres videre at: *«...det snarest mulig - og helst innen en uke etter at fylkesnemnda har mottatt saken - skal holdes et muntlig forhandlingsmøte med partene»* (Op.cit. s.191).

1.6. Vedtak fattet av Fylkesnemnda

Fylkesnemnda for sosiale tjenester skal ut fra hovedregelen (LOST § 9-6) være sammensatt av leder, to lege medlemmer og to sakkyndige medlemmer. Er partene enige kan leder av nemnda bestemme at saken behandles uten sakkyndige medlemmer. Helt unntaksvis kan leder også bestemme at saken behandles uten forhandlingsmøte, jfr. LOST § 9-8. Det forutsettes da at partene er enige i dette.

Vi ønsket å vite hvor mange av sakene som var behandlet ut fra hovedregelen eller unntaksbestemmelsene for saksbehandling i Fylkesnemnda.

1.7. Avgrensning av problemområde

Vi har avgrenset evalueringen i forhold til LOST § 6-3. Tyrilistiftelsen har siden loven trådte i kraft 1 januar 1993, praktisert denne muligheten for frivillig tilbakehold i institusjon. Det utelukkes ikke at flere av elevene representert i vårt utvalg tidligere har vært plassert i henhold til denne bestemmelsen. Spesielt gjelder dette de av elevene med tidligere plasseringer innen Tyrili forut for første vedtak etter LOST §§ 6-2 og 6-2a. En slik plassering kan ha bidratt til å påvirke lengden av oppholdet den gang. Tid i behandling er en viktig faktor for utfallet av en hver behandling. Dette faktum må sies å kunne ha en viss innflytelse på utfallet av en senere plassering etter LOST §§ 6-2 og 6-2a. Vår evaluering tar ikke hensyn til eller kontrollerer utfallet av plasseringene mot denne påvirkningsmuligheten. Vi viser til at loven er endret slik at det nå gis anledning til å samtykke til frivillig tilbakehold direkte etter utløpet av en §§ 6-2 eller 6-2a plassering. Dette var ikke mulig før nevnte lovendring.

Tyrili har hatt en relativt hyppig praktisering av LOST § 6-3. Det foreligger ingen eksakt oversikt over omfanget av slike plasseringer. For å vise anvendelsen av denne bestemmelsen benytter vi ulike kilder. Det presiseres at det følgende kun gir en grov og ufullstendig oversikt over denne type plasseringer.

Under et FO-seminar på Sola i mars 1996 uttalte nestleder av Tyrilistiftelsen Roar Skolseg følgende: *«Ved Tyrili har vi nå 30 rusmisbrukere på § 6-3. De vil selv gjerne prøve om det går og det er et forsøk verdt»* (Embla nr. 1. 1996).

Anders Sandvig jr har tidligere oppsummert erfaringene fra plasseringer ved Tyrilihaugen i perioden 19.07.96 til 16.10.97. Utvalget bestod av tretti elever plassert i denne perioden. Rapporten foreligger som et diskusjonsutkast og er datert den 07.11.97. Den er ikke publisert, men gir en viss oversikt over utviklingstendensene. Interessant i denne sammenheng er at tjueto av tretti elever var plassert i henhold til LOST § 6-3.

Av rapporten fremgår for øvrig at Tyrilihaugen i denne perioden hadde fire personer plassert i forhold til LOST § 6-2. To av disse elevene hadde tidligere avtale om opphold etter LOST § 6-3 kort tid før plassering etter LOST § 6-2.

Kompetansesenteret for Rus i Oslo og Akershus har i rapport (1998) evaluert erfaringene med tvangsinnleggelse etter LOST §§ 6-2 og 6-2a. I den rapporten vises til Tyrilistiftelsens omfattende bruk av § 6-3 (s.22).

Leder av Tyrilistiftelsen, Ulf Jansen, skriver i en rapport datert den 27.08.97, at det i perioden 01.01.96 - 27.08.97 har vært ca. 50 plasseringer etter LOST § 6-3. For å gi en anelse av omfanget viser vi til at Tyrili i 1996 og 1997 hadde mellom 50 og 60 elevplasser.

2.0. METODE

Opplysningene er samlet inn fra ulike kilder. Vi har hatt tilgang til elevmapper med kopier av vedtak, rapporter og elevjournaler. Ikke alle enhetene har hatt kopier av vedtak fattet av fylkesnemnda. I vårt materiale foreligger tretten fylkesnemndsvedtak, tolv midlertidige vedtak fattet av sosialtjenesten, samt en stevning og begjæring om utsatt iverksettelse til Oslo Byrett.

Arkivsystemet innen de ulike enhetene av Tyrili har variert i omfang og kvalitet. Dette har forsinket arbeidet med å innhente aktuell dokumentasjon. De faktiske opplysningene vi manglet innenfor eget system krevde at vi tok kontakt med flere sosialkontorer. Saksbehandlerne ved disse kontorene ga oss nødvendige opplysninger om type vedtak, dato for vedtak, tidligere institusjonsopphold, personens alder på vedtaksstidspunktet, debutalder for rus og injeksjonsbruk.

Akuttinstitusjonen Ullevål har vært behjelpelig med å bekrefte inn- og utskrivingsdato vedrørende akutt opphold. De har også bekreftet dato for oppstart av vedtaksperioden for noen av elevene. Tilsvarende gjelder avrusingsopphold ved AiU i forbindelse med rømning fra sekundærinstitusjon under vedtaksperioden.

Vi har også snakket med elevene plassert på tvang innenfor de ulike enhetene. Det gjelder både de plassert under undersøkelsesperioden og tidligere elever. De har bekreftet hendelsesforløp under rømning, gitt opplysninger om tidligere institusjonsplasseringer, debutalder rus og om de har søkt metadon. Elevene har i tillegg fortalt om egen livssituasjon i tiden etter utløpet av vedtak og fram til 31.12.99.

Ansatte innen Tyrili som har jobbet direkte i forhold til den enkelte, har også svart på våre spørsmål. Deres hukommelse og kjennskap til elevene har vært til god hjelp under arbeidet med å samle alle bitene i vårt puslespill.

Vårt personlige kjennskap til store deler av utvalget har vært fordelaktig i arbeidet med denne undersøkelsen. Personene som omfattes av undersøkelsen er i all hovedsak svært mobile og vanskelig å få tak i. Dette har ikke skapt nevneverdige problemer i denne sammenheng.

3.0. PRESENTASJON AV UTVALGET

Utvalget utgjør trettifem vedtak om plasseringer etter lov om sosiale tjenester (LOST) §§ 6-2 og 6-2a. Plasseringene er fordelt på tjuetvå kvinner og seks menn. Fire kvinner har hatt to vedtak om plassering etter LOST § 6-2. En kvinne har vært plassert etter både LOST §§ 6-2a og 6-2. Kvinnen fikk seinere omgjort § 6-2a vedtaket til en § 6-2 plassering, da det viste seg at kvinnen ikke var gravid.

To elever, en kvinne og en mann, fikk opphevet vedtakene etter plassering i Tyrili. Vedtakene ble opphevet av henholdsvis Fylkesnemnda og Oslo Byrett.

Opplysningene er kategorisert og presenteres ved hjelp av tabeller. Det følger forklaringer til hver tabell. Presentasjonen er inndelt i underkapitler.

3.1. Debutalder rus og injeksjon

Elevene har en lang og omfattende ruskarriere bak seg ved plassering. Aldersspredningen for kvinner og menn i forhold til debutalder rus/injeksjon fremgår av tabell 1 og 2.

Tabell 1 Debutalder rus

Alder	Kvinner	Menn
8 år		1 person
9 år	2 personer	
11 år	4 personer	1 person
12 år	8 personer	1 person
13 år	7 personer	1 person
14 år	2 personer	2 personer
18 år	1 person	
Totalt (n=30)	24 personer	6 personer

Tabell 2 Debutalder injeksjon

Alder	Kvinner	Menn
Ikke sprøyte	1 person	1 person
13 år	2 personer	1 person
14 år	4 personer	1 person
15 år	6 personer	
16 år	5 personer	1 person
17 år	2 personer	
18 år	2 personer	
20 år	1 person	
21 år		2 personer
22 år	1 person	
Totalt (n=30)	24 personer	6 personer

Debutalder rus 8 og 18 år representerer ytterpunktene i utvalget. De fleste begynte å ruse seg i 12 års alderen. Nikotin er ikke inkludert i debutalder. De fleste, med ett unntak, oppgir starten i forhold til alkohol, cannabis og løsemidler. Kvinnen med 18 år som debutalder rus oppgir amfetamin som sitt første illegale rusmiddel.

Alkohol og nikotin vil for de fleste være det første møtet med et avhengighetsskapende rusmiddel. Debutalder rus ville antagelig vært lavere om alkohol- eller nikotindebuten ble lagt til grunn. I undersøkelsen referer begrepet i hovedsak til første møtet med et illegalt rusmiddel.

To personer, en kvinne og en mann, brukte ikke sprøyter. Deres rusmisbruk var i hovedsak alkoholdominert. Fire av personene var forholdsvis gamle da de debuterte med sprøyter. En kvinne var 20 år. To menn var 21 år. En kvinne var 22 år da hun begynte med sprøyte. Dette gir en gjennomsnittsalder for kvinner ved debut rus og injeksjon på henholdsvis 12,3 og 15,2 år. For mennene var tilsvarende alder 12,3 og 14,2 år. Det fremgår av tabell 3.

Tabell 3 Gjennomsnittsalder debut rus og injeksjon

Debutalder	Kvinner	Menn
Rus	12,3 år	12 år
Injeksjon	15,2 år	14,2 år

3.1.1. Tidligere institusjon eller behandlingserfaring

Halvparten av de tretti elevene har tidligere vært plassert i henhold til lov om barneverntjenester. Til sammen tre og tyve elever har tidligere vært inne til behandling etter lov om sosiale tjenester

Tabell 4 Tidligere plassering barnevern

Tidligere institusjon barnevern	Kvinner	Menn
Tyrili	5 personer	
Andre	9 personer	1 person
Ingen	10 personer	5 personer
Totalt (n=30)	24 personer	6 personer

Tabell 5 Tidligere institusjon etter LOST

Tidligere institusjon LOST	Kvinner	Menn
Tyrili	11 personer	
Andre	8 personer	4 personer
Ingen	5 personer	2 personer
Totalt (n=30)	24 personer	6 personer

Fem av kvinnene har tidligere vært plassert i Tyrili etter lov om barneverntjenester. Ni kvinner har vært plassert i andre barneverninstitusjoner. Av mennene er det kun en som har vært plassert etter lov om barneverntjenester i annen institusjon.

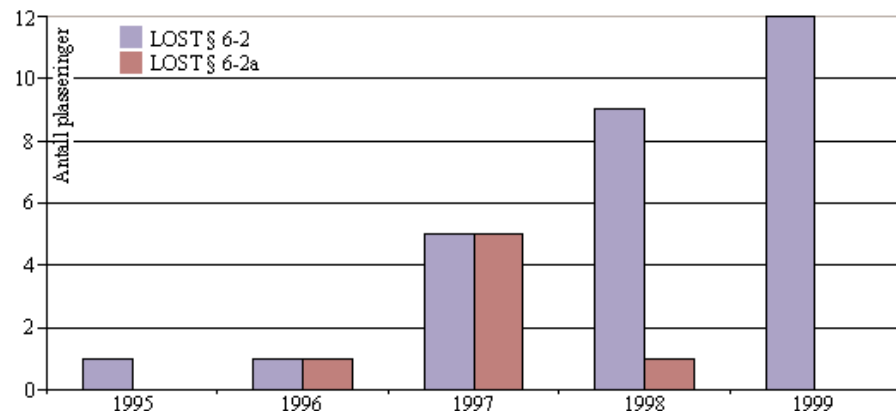
Elleve kvinner har vært i behandling i Tyrili etter lov om sosiale tjenester før første vedtak om tilbakehold. Åtte av de elleve kvinnene har ett tidligere opphold i Tyrili. En kvinne har fire tidligere opphold og en annen har tre tidligere opphold. Den siste av de elleve kvinnene har to tidligere opphold i Tyrili. Antallet tidligere plasseringer i institusjon for hver enkelt elev er ikke dokumentert utover de av elevene med tidligere opphold Tyrili etter lov om sosiale tjenester. Opplysningene kan ikke leses ut av tabell 5.

Det totale antallet elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili er tolv. Tallet fremkommer ikke av tabellene 4 og 5. Tabellene viser at seksten personer har tidligere behandlingserfaring fra Tyrili før vedtak om plassering etter lov om sosiale tjenester. Fire av de seksten elevene har imidlertid vært inne til behandling i Tyrili etter både lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester.

3.1.2. Antall plasseringer i perioden 1995 til 31.12.99

Figur 6

Plasseringer i henhold lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a (n=35)

Figur 6 viser antall plasseringer i årene 1995 til 31.12.99. Det var totalt tjuen plasseringer etter lov om sosiale tjenester § 6-2 og syv i medhold av § 6-2a.

I 1995 var det ett vedtak om tilbakehold i medhold av §6-2. I 1996 to vedtak, ett i medhold av §6-2 og ett etter §6-2a.

I 1997 var det ti vedtak. Fem av disse var i henhold til §6-2 og fem i medhold av §6-2a.

I 1998 var det ti vedtak. Ni av dem i medhold av §6-2 og ett etter §6-2a. Ingen gravide var plassert på tvang i 1999. I 1999 var det var tolv plasseringer etter § 6-2.

3.1.3. Alder ved plassering

Tabell 7 viser spredning i alder fra yngste kvinne 19 år til eldste mann 40 år. Det gir en gjennomsnittsalder ved plassering for både kvinner og menn på 27,1 år.

Tabell 7 Alder ved plassering akuttinstitusjonen Ullevål og Tyrili (n=30)

Alder	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	40
Kvinne	1	1	3	3	2	2	1		1	2	2	1		1	1	1	1	1	
Mann								1			2	1	1						1
Antall	1	1	3	3	2	2	1	1	1	2	4	2	1	1	1	1	1	1	1

Gjennomsnittsalderen for (17) kvinner ved plassering etter §6-2 var 26,8 år. For (6) menn var tilsvarende alder 30,8 år. (7) Kvinner plassert etter lov om sosiale tjenester (LOST) §6-2a hadde en gjennomsnittsalder på 24,6 år. Det fremgår av tabell 8.

Tabell 8 Gjennomsnittsalder ved plassering etter LOST §§ 6-2 og 6-2a (n=30)

	Kvinner	Menn
LOST § 6-2	26,8	30,8
LOST § 6-2a	24,6	

Kvinner plassert i Tyrili etter § 6-2 hadde høyere gjennomsnittsalder enn kvinnene representert i undersøkelsen til Gabrielle K. Welle-Strand (1999). Gjennomsnittsalderen for menn plassert i Tyrili og for kvinner plassert i medhold av § 6-2a var noe lavere. Ti av elevene representert i vårt utvalg inngår i undersøkelsen utført av Gabrielle K. Welle-Strand.

3.2. Hvordan forløp plasseringene under vedtaksperioden

Det totale antallet plasseringer var trettifem fordelt på et antall av tretti enkelt personer. To elever fikk opphevet sine vedtak av henholdsvis Fylkesnemnda og Oslo Byrett. Begge elevene var plassert i Tyrili da vedtakene ble opphevet. Korrigeres tallene i forhold til de to elevene var det tjuen av tretti elever som gjennomførte hele vedtaksperioden i Tyrili.

I tyve av de trettifem plasseringsperiodene forekom det ikke rømminger. Antall rømningsdøgn fordelte seg på de gjenværende 15 plasseringene. Dette fremkommer av tabell 9 som viser antall rømminger fordelt på kjønn.

Tabell 9 Rømminger under vedtaksperioden

Antall rømminger	Kvinner	Menn
0	16	4
1	7	
2	2	
3	3	1
4		
5		1
6	1	
Totalt (n=35)	29	6

Seksten kvinner og fire menn har ikke rømt eller hatt rømningsforsøk under plasseringsperioden i Tyrili.

Syv kvinner har rømt en gang. To kvinner har rømt to ganger. Tre kvinner og en mann har tre rømminger hver. En mann har rømt fem ganger og en kvinne har rømt seks ganger. Antall døgn de har vært borte varierer.

Mannen som rømte fem ganger var borte i 30 døgn. En kvinne har rømte to ganger. Hun var borte i 27 døgn. Den andre kvinnen som rømte to ganger var ute i ni døgn. Kvinnene som rømte tre ganger var borte henholdsvis: Tre, fire og syv døgn. En kvinne rømte seks ganger og var borte i tolv døgn. Fem av de kvinnene som rømte en gang var borte i ett døgn. De to andre av kvinnene som rømte en gang var borte i henholdsvis fire og fjorten døgn. Mannen som rømte tre ganger var borte i til sammen ti dager.

Antall rømningsdøgn var totalt 125 fordelt på trettifem plasseringsperioder.

3.2.1. Fem kvinner med to vedtak om tilbakehold

Fem kvinner har to tvangsplasseringer i Tyrili. Fire av kvinnene har vært plassert etter LOST § 6-2 og en kvinne etter LOST §§ 6-2a. Dette vedtaket ble korttid etter omgjort til en § 6-2 plassering (jfr. Pkt. 3.0).

To av kvinnene rømte under begge plasseringsperiodene. Antall rømningsdøgn ved første tvangsplassering var to mot åtte døgn i den andre vedtaksperioden. En av de to kvinnene var i behandling en, tre og seks måneder etter første og andre vedtaksperiode.

Den andre kvinnen levde i en rustilværelse etter første vedtaksperiode. Etter andre vedtaksperiode kom kvinnen tilbake til behandling i den tredje måneden etter utløpet av plasseringsperioden. Det ble et kort behandlingsopphold på ca en måned.

Begge kvinnene hadde tidligere institusjonserfaring etter lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester. En av de to kvinnene hadde vært i behandling i Tyrili etter lov om sosiale tjenester.

Ingen av de to kvinnene var i behandling per 31.12.99.

Den tredje kvinnen rømt i til sammen 7 døgn under den første plasseringsperioden. Hun hadde ingen rømninger i den andre vedtaksperioden. Kvinnen hadde tidligere vært plassert i Tyrili etter lov om barneverntjenester. Hun hadde også behandlingserfaring i medhold av lov om sosiale tjenester i annen institusjon enn Tyrili.

Kvinnen var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av plasseringstiden i begge vedtaksperiodene. Hun var i behandling per 31.12.99.

De to siste, av de fem kvinnene, hadde ingen rømninger under noen av plasseringsperiodene. En av de to kvinnene hadde tidligere vært plassert etter lov om barneverntjenester. Hun hadde ingen tidligere behandlingsoffhold etter lov om sosiale tjenester. Den andre kvinnen hadde tidligere behandlingserfaring fra institusjon etter lov om sosiale tjenester. Hun hadde ingen tidligere plassering etter lov om barneverntjenester. Ingen av de to kvinnene hadde tidligere behandlingserfaring fra Tyrili.

En av de to siste kvinnene var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av begge vedtaksperiodene. Denne kvinnen var i behandling per 31.12.99. Den siste av de to var i behandling en måned etter utløpet av første vedtaksperiode. Kvinnen levde i en rustilværelse per 31.12.99. Hun hadde ikke fortsatt i behandling en, tre og seks måneder etter andre vedtaksperiode.

Av fem kvinner var to i behandling. Tre av kvinnene levde i en rustilværelse per 31.12.99.

3.2.2. Rusepisoder og overdoser

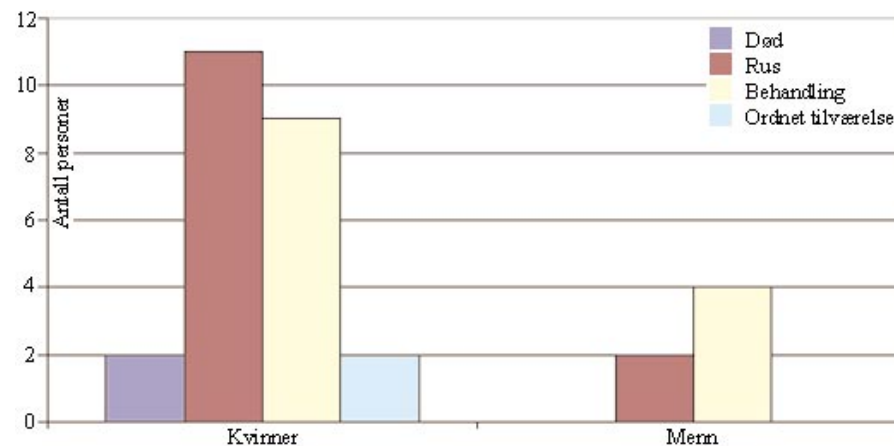
Det er ikke foretatt en systematisk innsamling av denne typen informasjon. Rusepisodene er registrert i forbindelse med rømninger. Ikke alle rømningene har medført rusing. I et par tilfeller har rusing skjedd under opphold i Tyrili. Personene det gjelder er ført opp med rømninger under vedtaksperioden.

den. Det er registrert åtte tilfeller med overdoser fordelt på seks kvinner. To av kvinnene var plassert i medhold av § 6-2a.

To av kvinnene har hatt to overdoser. Den ene kvinnen har vært plassert to ganger og tatt overdose under begge vedtaksperiodene. Ingen av kvinnene som tok overdose under rømning døde under plasseringsperioden.

3.3. Status per 31.12.99

Figur 10 Status per 31.12.99

Figur 10 viser at tretten elever var i behandling. Ni kvinner og fire menn. En av de ni kvinnene var plassert etter LOST § 6-2a. To elever levde i en ordnet tilværelse. En av dem var plassert etter LOST § 6-2a. To av elevene var døde. En kvinne plassert etter LOST § 6-2a. Hun hadde vært i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaket og var død per 31.12.99. Kvinnen hadde tidligere tatt overdose under vedtaksperioden (jfr. Pkt.3.2.2).

Figur 10 viser at halvparten av elevene (15) var i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

Tretten elever levde i en rustilværelse. Fire av disse personene hadde vært plassert i henhold til LOST § 6-2a.

To personer levde i en ordnet tilværelse. En av dem var plassert i medhold av LOST § 6-2. Den andre etter LOST § 6-2a. To personer var døde. Den en hadde vært plassert etter § 6-2. Den andre i medhold av § 6-2a.

3.3.1. Status fordelt etter antall rømninger

Sytten elever rømte aldri under vedtaksperioden. Tolv av de sytten elevene var plassert etter lov om sosiale tjenester § 6-2 og fem etter § 6-2a. Tretten elever rømte. To av de tretten elevene var kvinner plassert i medhold av lov om sosiale tjenester § 6-2a. Lovgrunnlaget eller plasseringshjemmelen fremgår ikke av tabell 11. Den fordeler status per 31.12.99 på bakgrunn av antall rømninger.

Tabell 11 Status per 31.12.99 fordelt etter antall rømninger

Ant. rømn.	Død	Rus	Behandling	Ordnert tilværelse	Ant.plasseringer
0	2 pers	6 pers	8 pers	1 pers	17 pers
1		2 pers	3 pers		5 pers
2		2 pers			2 pers
3		2 pers	1 pers	1 pers	4 pers
4					
5		1 pers			1 pers
6			1 pers		1 pers
<hr/>					
Totalt (n=30)	2 pers	13 pers	13 pers	2 pers	30 pers

Av de sytten elevene som ikke rømte er: To døde, seks levde i en rustilværelse, åtte var i behandling og en person levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. En av kvinnene som tok overdose under plasseringstiden var død per 31.12.99. Ingen av de to døde elevene hadde rømt under vedtaksperioden. Blant de som rømte en gang er det per 31.12.99 to elever som levde i en rustilværelse og tre var i behandling.

To elever rømte to ganger og begge levde i en rustilværelse per 31.12.99. For de av elevene som rømte tre ganger fordeler det seg slik: To levde i en rustilværelse og en elev levde i en ordnet tilværelse. Ingen personer rømte fire ganger, men eleven som rømte fem ganger levde i en rustilværelse. Eleven som rømte seks ganger var i behandling per 31.12.99.

3.3.2. Status fordelt etter antall rømninger og rømningdøgn

I denne sammenheng vises til kommentarene under pkt. 3.2 til tabell 9. Av kommentarene til tabell 9 fremgår at 7 kvinner rømte en gang. I tabell 12 er antallet av de som har rømt en gang redusert til fem elever. Avviket skyldes at to av de fem kvinnene som rømte en gang har hatt to vedtaksperioder i Tyrili. Begge elevene rømte et døgn under den første vedtaksperioden og per 31.12.99 levde de i en rustilværelse. I tabell 12 er de to rømningdøgnene under den første plasseringen for kvinnene oppgitt i parentes.

Tabell 9 omfatter trettifem vedtaksplasseringer n=35. I tabell 12 fordeles rømningdøgn i forhold til tretti enkelt personer n=30. Tretten elever rømte og sytten rømte ikke (jfr. Tabell 11).

Tabell 12 Antall rømminger fordelt etter status og rømningsdøgn

Ant. rømn.	Død	Rus	Behandling	Ordnet tilværelse	Ant.rømn.døgn
1		1 pers	2 pers		3 døgn
3				1 pers	3 døgn
3		1 pers			4 døgn + (1 døgn)
1		1 pers			4 døgn + (1 døgn)
3			1pers		7 døgn
2		1pers			9 døgn
3		1pers			10 døgn
6			1pers		12 døgn
1			1pers		14 døgn
2		1pers			27 døgn
5		1pers			30 døgn
<hr/>					
Totalt (n=13)		7 pers	5 pers	1 pers	125 døgn

Tre av de som rømte en gang var i behandling. To levde i en rustilværelse per 31.12.99. Begge elevene som rømte to ganger levde i en rustilværelse. Fire elever rømte tre ganger. En av de tre var i behandling. En levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99 og to levde i en rustilværelse. Eleven som rømte fem ganger levde i en rustilværelse og personen som rømte seks ganger var i behandling per 31.12.99.

Tabellen viser at syv av elevene som rømte levde i en rustilværelse. Antall rømningsdøgn for disse elevene utgjør til sammen åttisju døgn. Fem elever var i behandling og en levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Antall rømningsdøgn for disse elevene utgjør til sammen trettiåtte døgn.

3.3.3. Status fordelt etter rømningsdøgn og tidligere behandlingserfaring

Tabell 12 viser at syv av elevene som rømte levde i en rustilværelse per 31.12.99. De hadde til sammen åttisju rømningsdøgn. Fem av elevene som rømte var i behandling per 31.12.99 og hadde til sammen 35 rømningsdøgn.

Den siste av elevene som rømte var borte i tre døgn og levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99

Tabell 13 Rømningsdøgn fordelt etter tidligere behandlingserfaring og status per 31.12.99

Institusjon	Død	Rus	Behandling	Ordnet tilværelse	Antall døgn
Tyrili (7pers)	6 døgn	23 døgn	3 døgn	32 døgn	
	(2 pers)	(4 pers)	(1 pers)		
Andre (6 pers)	81 døgn	12 døgn		93 døgn	
	(5 pers)	(1 pers)			
Ingen					
<hr/>					
Totalt (n=13)	87 døgn	35 døgn	3 døgn	125 døgn	
	(7 pers)	(5 pers)	(1 pers)		

Av totalt 125 rømningsdøgn var det seks elever som til sammen hadde vært borte i 102 døgn.

Ti av døgnene kan tilskrives eleven som fikk omgjort sitt vedtak etter anke til Oslo Byrett. De resterende døgnene fordeler seg som følger: Tre elever har vært borte i en dag. En av de tre elevene var plassert etter § 6-2a. Fire elever var borte i til sammen 20 døgn. En av de fire var plassert etter § 6-2a (jfr. Kommentarer Tabell 9).

Seks elever stod for hele 81,6 % av det totale antallet rømningsdøgn. Fire av de seks elevene var ikke i behandling per 31.12.99. To av de fire elevene var plassert etter lov om sosiale tjenester § 6-2a. Et av vedtakene om plassering etter LOST § 6-2a ble seinere omgjort til plassering etter LOST § 6-2 (jfr. pkt.3.0).

En av de fire elevene fikk opphevet vedtaket om plassering etter anke til Oslo Byrett. Vedkommende hadde et opphold på atten døgn i Tyrili før vedtaket om plassering ble opphevet av Byretten.

Av tabellen fremgår at elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili har færrest antall rømningsdøgn. Rubikken ”Ingen” viser at elever uten tidligere institusjonserfaring ikke har rømt under vedtaksperioden. I utvalget inngår kun fire elever uten slik erfaring. Dette fremgår ikke av tabell 13. Elevene inngår blant de sytten personene som ikke rømte under vedtaksperioden, (jfr. Tabell 11).

Flertallet av elevene (5) med rømminger og tidligere behandlingserfaring fra Tyrili var enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

3.4. Status en, tre og seks måneder etter vedtaksperioden og per 31.12.99

3.4.1. Elever med tidligere behandlingserfaring Tyrili

Ti av tolv elever var plassert etter LOST § 6-2 og to etter LOST § 6-2a. Lovgrunnlaget eller plasseringshjemmel fremgår ikke av tabell 14. Tabellen viser periodevis status i forhold til elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili. Tolv elever av et utvalg på tretti personer har behandlingserfaring fra Tyrili før vedtak om plassering. Av de tolv var syv elever enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Fem av de syv elevene hadde rømminger under vedtaksperioden, (jfr. Tabell 12).

Flertallet av de tolv elevene var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden.

Tabell 14 Status fordelt periodevis og etter tidligere behandlingserfaring Tyrili

Status:	1 måned	3 måneder	6 måneder	Pr. 31.12.99
Død				1
Rus	2	3	2	4
Behandling	10	9	10	6
Ordnet tilværelse				1
Totalt antall personer (n=12)	12	12	12	12

Personen som var død per 31.12.99 var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaket. Hun var plassert i medhold av LOST § 6-2a. Dette framgår ikke av tabellen. To elever levde i en rustilværelse og ti elever var i behandling en måned etter vedtaksperioden. Tre elever levde i en rustilværelse og ni var i behandling tre måneder etter utløpet av vedtaket. Ti elever var i behandling og to levde i en rustilværelse seks måneder etter endt vedtaksperiode.

En person var død, fire levde i en rustilværelse, seks var i behandling og en person levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

Seks av ti elever plassert i medhold av LOST § 6-2 var i behandling og en levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. En av elevene plassert etter LOST § 6-2a var død og den andre levde i en rustilværelse per 31.12.99.

3.4.2. Elever uten tidligere behandlingserfaring Tyril

Tretten av atten elever var plassert etter LOST § 6-2 og fem etter LOST § 6-2a. Lovgrunnlaget eller plasseringshjemmel fremgår ikke av tabell 15.

Mange av elevene var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden.

Tabell 15 Status fordelt periodevis og etter tidligere behandlingserfaring andre/ingen

Status:	1 måned	3 måneder	6 måneder	Pr. 31.12.99
Død	1	1	1	1
Rus	6	9	10	9
Behandling	11	8	7	7
Ordnet tilværelse				1
Totalt antall personer (n=18)	18	18	18	18

En elev var død, seks levde i en rustilværelse og elleve var i behandling en måned etter vedtakets utløp. Ni personer levde i en rustilværelse og åtte var i behandling tre måneder etter vedtaksperioden. Ti elever levde i en rustilværelse og syv var i behandling seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden.

Status viser at en person var død, ni personer levde i en rustilværelse, syv var i behandling og en elev levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

Tre av de fem plassert i henhold til LOST § 6-2a levde i en rustilværelse per 31.12.99. En av de fem var i behandling og en kvinne levde i en ordnet tilværelse.

Tabell 15 inkluderer fire personer uten tidligere behandlingserfaring fra institusjon før vedtak om plassering i Tyrili. Tre av disse personene var i behandling en måned etter utløpet av vedtaksperioden og en levde i en rustilværelse. Situasjonen var uforandret tre og seks måneder etter vedtakets utløp. Status per 31.12.99 viser at en person levde i en rustilværelse, en person levde i en ordnet tilværelse og to personer var i behandling.

En av de fire elevene uten tidligere institusjonserfaring var plassert i medhold av LOST § 6-2a. Kvinnen fikk seinere omgjort sitt vedtak til en plassering etter LOST § 6-2, jfr. Pkt. 3.0.

Av kommentarene til tabell 15 fremgår at seks av tretten elever plassert etter LOST § 6-2 og en elev plassert etter LOST § 6-2a var i behandling per 31.12.99. En av kvinnene plassert etter LOST § 6-2a levde i en ordnet tilværelse.

3.4.3 Kvinner plassert etter lov om sosiale tjenester 6-2a

Syv elever har hatt vedtak i medhold av LOST §6-2a. De ble plassert forholdsvis seint i svangerskapet. Et vedtak ble omgjort til § 6-2 vedtak, da

kvinnen ikke var gravid. Kvinnen levde i en rustilværelse per 31.12.99. For en annen kvinne ble det fattet vedtak i fjerde svangerskapsmåned. Vedtaket ble opphevet da kvinnen aborterte. Kvinnen var død per 31.12.99. En tredje kvinne ble fratatt omsorgen for barnet ved fødsel. Vedtaket om tvangsplassering ble fattet da kvinnen var i sjetten svangerskapsmåned. Kvinnen levde i en rustilværelse per 31.12.99. En fjerde kvinne har fortsatt omsorgen for sitt barn. Vedtaket om plassering ble fattet da hun var i femte svangerskapsmåned. Hun levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

Den femte kvinnen beholdt omsorgen i ca. ett år. I løpet av det året var hun under oppfølging av Tyrili. Vedtaket om tilbakehold ble fattet da kvinnen var i syvende svangerskapsmåned. Kvinnen levde i en rustilværelse per 31.12.99.

Sjette kvinnen beholdt omsorgen for barnet i fire måneder etter fødsel. Kvinnen ble fratatt omsorgen for barnet da hun skrev seg ut av Tyrili. Forut for vedtaket om plassering hadde kvinnen elevstatus i Tyrili. Kvinnen levde i en rustilværelse per 31.12.99.

Den siste kvinnen beholdt omsorgen for barnet i tre måneder. Hun ble plassert i Tyrili i den åttende svangerskapsmåned. Kvinnen ble fratatt omsorgen for barnet da hun skrev seg ut av Tyrili. Hun var i behandling per 31.12.99 i annen institusjon en Tyrili.

3.5. Antall og type vedtak i perioden 1995 til 31.12.99

I årene 1995 til 31.12.99 ble det fattet førtifem vedtak i forhold til de trettifem plasseringen i samme periode. Tabell 16 fordeler vedtakene i forhold til lovgrunnlag og saksbehandlingsmåte.

Midlertidige vedtak fattet av sosiale tjenesten (hastevedtak) skal forelegges fylkesnemndsleder til foreløpig godkjenning snarest og innen 48 timer om mulig. Slike vedtak skal oversendes fylkesnemnda til behandling innen to

uker etter at vedtaket ble fattet². Etter samtykke fra eleven kan fylkesnemnda behandle saken og fatte vedtak uten tilstedeværelse av de sakkyndige medlemmene. Disse sakene eller saksbehandlingsmåten omtales i denne undersøkelsen som forenklet vedtak.

Vedtaket etter fulltallig nemnd ("hovedforhandling") betyr at saken blir behandlet av fylkesnemnda sammensatt av leder, to lege medlemmer og to sakkyndige medlemmer.

Tabell 16 Totalt antall vedtak fordelt etter saksbehandlingsmåte og lovgrunnlag

År	Lov om sosiale tjenester § 6-2:			Lov om sosiale tjenester § 6-2a:			Totalt antall vedtak
	Midlertidig vedtak	Forenklet vedtak	Vedtaket fulltallig nemnd	Midlertidig vedtak	Forenklet vedtak	Vedtaket fulltallig nemnd	
1995			1				1
1996			1	1			2
1997	3	2	3	3	3	1	15
1998	2	8			1		11
1999	4	10	2				16
Totalt	9	20	7	4	4	1	n= 45

Vedtaket og saksbehandlingsmåte § 6-2:

I 1995 og 1996 ble det fattet to vedtak om plassering etter LOST § 6-2. Vedtakene ble behandlet av en fulltallig fylkesnemnd.

I 1997 var det åtte vedtak etter LOST § 6-2. Tre ble fattet av sosialtjenesten, såkalte hastevetdakt. To av disse vedtakene ble stadfestet av fylkesnemnd etter forenklet saksbehandling. Et av vedtakene ble behandlet av en fulltallig fylkesnemnd.

² Lovendring av 1. Januar 1999, jfr. Pkt. 1.5. Midlertidige vedtak fattet av sosialtjenesten.

I to saker ble vedtakene fattet direkte av fulltallig fylkesnemnd. Et av disse vedtakene ble seinere opphevet etter anke til Oslo Byrett. Eleven hadde da vært atten døgn inne i Tyrili.

I 1998 ble det fattet ti vedtak. To av disse var midlertidige vedtak. Et av disse vedtakene ble opphevet da eleven startet på metadonassistert rehabilitering. Det andre ble stadfestet av fylkesnemnda etter forenklet saksbehandling. Syv av de åtte forenklete vedtakene ble behandlet direkte i fylkesnemnda.

I 1999 ble det fattet fire hastevetdakt. Tre av vedtakene ble stadfestet i fylkesnemnda etter forenklet behandling. Det fjerde midlertidige vedtaket ble opphevet av en fulltallig fylkesnemnd.

Et vedtak ble fattet direkte av en fulltallig fylkesnemnd. I syv av sakene ble det fattet forenklet vedtak direkte av fylkesnemnda.

Det er beregnet gjennomsnittstid fra iverksettelse av forslag til midlertidig vedtak for fire av hastesakene. I fire av sakene foreligger ikke sikre opplysninger om dato for behandling i fylkesnemnda. Et vedtak ble opphevet før behandling i fylkesnemnd.

Beregnet gjennomsnittstid i forhold til fire av åtte hastevetdakt blir 32 dager.

Vedtaket og saksbehandlingsmåte § 6-2a:

I 1996 ble det fattet ett midlertidige vedtak av sosialtjenesten. Kvinnen fødte barnet før saken ble behandlet i fylkesnemnda.

I 1997 ble det fattet tre midlertidige vedtak av sosialtjenesten. I en av sakene fødte kvinnene før sakene ble behandlet i fylkesnemnda. Ett av vedtakene ble omgjort til en LOST § 6-2 plassering, da kvinnen ikke var gravid, jfr pkt. 3.0. Saken ble forelagt fylkesnemnd og det ble fattet et forenklet vedtak. I den siste saken stadfestet en fulltallig fylkesnemnd vedtaket.

To saker ble sendt direkte til behandling i fylkesnemnda og det ble fattet forenklet vedtak.

I 1998 ble ett forslag vedtatt etter forenklet behandling av fylkesnemnda. Av tabellen fremgår at ingen gravide ble plassert innen Tyrili i 1999.

Det gikk 40 dager fra iverksettelse av forslag til midlertidig vedtak til behandling i Fylkesnemnd.

3.5.1. Status per 31.12.99 fordelt etter type vedtak og tidligere behandlingserfaring

Av tabell 17 fremgår at ni av tolv elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili samtykket til forenklet behandling i fylkesnemnda. Fem av de ni elevene var i behandling per 31.12.99.

Tretten elever uten behandlingserfaring fra Tyrili før vedtak om plassering samtykket til forenklet behandling i fylkesnemnda. Fem av de tretten elevene var i behandling og en levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

Tabell 17 Status per 31.12.99 etter type vedtak og tidligere behandlingserfaring

Status	Tidligere behandlingserfaring fra Tyrili			Totalt antall personer	Tidligere behandlingserfaring fra andre/ingen behandlingserfaring:			Totalt antall pers.
	Midlertidig vedtak	Forenklet vedtak	Vedtaket etter fulltallig nemnd		Midlertidig vedtak	Forenklet vedtak	Vedtaket etter fulltallig nemnd	
Død		1		1		1		1
Rus	1	2	1	4		6	3	9
Behandling		5	1	6	1	5	1	7
Ordnet tilværelse		1		1		1		1
Totalt (n=30)	1	9	2	12	1	13	4	18

Elever med tidligere behandlingserfaring Tyrili:

Det ble det fattet ett midlertidige vedtak av sosialtjenesten (1996, jfr. Pkt.3.5; tabell 16). Kvinnen fødte barnet før saken ble behandlet i fylkesnemnda. Personen levde per 31.12.99 i en rustilværelse. To elever hadde samtykket til forenklet saksbehandling i Fylkesnemnda. Begge levde i en rustilværelse per 31.12.99. I en sak ble det fattet vedtak om plassering av en fulltallig fylkesnemnd. Personen levde i en rustilværelse per 31.12.99.

En elev var død per 31.12.99. Eleven hadde samtykket til forenklet saksbehandling i Fylkesnemnda. Det samme var tilfellet for den personen som oppgis å leve i en ordnet tilværelse.

Seks personer var i behandling per 31.12.99. Fem av de hadde samtykket til forenklet saksbehandling i Fylkesnemnda. Den sjette personen samtykket ikke og vedtak ble fattet av en fulltallig fylkesnemnd (hovedforhandling).

Elever med tidligere behandlingserfaring andre/ingen:

Det ble fattet et midlertidig vedtak av sosialtjenesten (1997, jfr. Pkt. 3.5; tabell 16). Kvinnen fødte før saken ble behandlet i fylkesnemnda. Personen var i behandling i annen institusjonen enn Tyrili per 31.12.99.

Syv elever var i behandling per 31.12.99. En av de syv var kvinnen som allerede er nevnt. Fem av de andre elevene i behandling hadde samtykket til forenklet vedtak. En sak ble avgjort og vedtak ble fattet av fulltallig fylkesnemnd.

En person levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Vedkommende hadde samtykket til forenklet behandling i fylkesnemnda.

En person var død. Eleven hadde samtykket til forenklet saksbehandling.

Ni elever levde i en rustilværelse per 31.12.99. Seks av de ni hadde samtykket til forenklet vedtak. Tre hadde ikke samtykket og vedtak ble fattet i fulltallig nemnd.

I tabell 17 er fire elever uten tidligere institusjonserfaring fordelt ut fra status og type vedtak. Tabellen viser ikke eksplisitt statusfordelingen for de fire elevene. Status fordelte seg som følger:

To av eleven var i behandling per 31.12.99. Den ene hadde samtykket til forenklet behandling. Vedtaket til den andre eleven var fattet på bakgrunn av forhandlingsmøte i fulltallig fylkesnemnd. En person levde i en ordnet tilværelse. Personen hadde samtykket til forenklet behandling. Den fjerde personen levde i en rustilværelse per 31.12.99. Vedtaket om tilbakehold var fattet på bakgrunn av forhandlingsmøte i fulltallig fylkesnemnd.

3.5.2. Periodevis status og per 31.12.99 for elever med forenklet vedtak

Flertallet av de tjueto elevene som samtykket til forenklet vedtak var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden og per 31.12.99. Det fremgår av tabell 18 som fordeler status innen de ulike periodene etter utløpet av plasseringsperioden.

Tabell 18 Status fordelt periodevis og for elever med forenklet vedtak

	1 måned	3 måneder	6 måneder	31.12.99.
Død	1 person	1 person	1 person	2 personer
Rus	6 personer	9 personer	8 personer	8 personer
Behandling	15 personer	12 personer	13 personer	10 personer
Ordnet tilværelse				2 personer
Totalt n=22	22	22	22	22

3.6. Status etter rømningsdøgn, tidligere behandlingserfaring og type vedtak

Tabell 19 viser status per 31.12.99 på bakgrunn av rømningsdøgn, tidligere behandlingserfaring og saksbehandlingsmåte av vedtaket. Ingen av de som rømte hadde midlertidig vedtak. Elever med tidligere behandlingserfaring

fra Tyrili hadde færre rømningsdøgn enn de andre elevene. I tabellen angis antall personer i parentes.

Tabell 19 Status fordelt etter rømningsdøgn, tidligere behandlingserfaring og type vedtak

Type vedtak	Tidligere behandlingserfaring fra Tyrili:				Tidligere behandlingserfaring andre/ingen behandlingserfaring:					
	Død	Rus	Behand.	Ordnet tilværelse	Ant. døgn	Død	Rus	Behand.	Ordnet tilværelse	Ant. døgn
Midl. vedtak										
Forenklet vedtak		1(1)	16(3)	3(1)	20 (5)	71(4)	12 (1)			83(5)
Fulltallig nemnd		5(1)	7(1)		12 (2)	10(1)				10(1)
Antall personer		6(2)	23(4)	3(1)	32(7)	81(5)	12(1)			93(6)

Fire av syv elever **med** tidligere behandlingserfaring fra Tyrili var i behandling. En elev levde i en ordnet tilværelse. To av syv elever som rømte levde i en rustilværelse per 31.12.99. Elevene med tidligere oppholdserfaring fra Tyrili, og som hadde samtykket til forenklet vedtak, hadde færre rømningsdøgn enn tilsvarende de andre elevene uten slik erfaring.

Fem av "Tyrilielevene" hadde samtykket til forenklet vedtak og de rømte i til sammen tyve døgn. De fem "andre/ingen" elevene hadde rømt i til sammen åttitru døgn.

En av seks elever **uten** behandlingserfaring fra Tyrili var i behandling. Fem av de seks elevene som rømte levde i en rustilværelse per 31.12.99.

3.7. Metadon

I tabell 20 gis en grov oversikt over hvor mange som har søkt/ikke søkt og som mottar metadonassistert rehabilitering per 31.12.99. Oversikten er innhentet fra elevene.

Tabell 20 Metadonassistert rehabilitering ut fra tidligere institusjonserfaring

	Metadon	Søkt	Ikke søkt
Tyrili	5	3	7
Andre	2		9
Ingen			4
Totalt (n=30)	7	3	20

4.0. OPPSUMMERING MED KOMMENTAR

En plassering etter § 6-2 har som siktemål å motivere rusmiddelmissbrukeren til selv å velge et langsiktig tiltak eller behandling. Sannsynligheten for å lykkes med dette arbeidet fordrer at misbrukeren er tilstede. Betydningen av dette understrekes ved å vise til den lovregulerte adgangen om tilbakehold under plasseringsperioden. Det er vår oppfatning at adgangen til tilbakehold blir underordnet betydningen av å utvikle gode samhandlingsmønstre basert på gjensidig respekt. Det skjerper kravet til behandler i møtet med den enkelte. Å holde eller føre noen tilbake til et miljø uten appell øker ikke sannsynligheten for at rusmiddelmissbrukeren velger fortsatt behandling.

Anvendelsen av tvang innebærer en konkret grunn til å tro at plasseringen i inntil 3 måneder vil gi positive ringvirkninger på sikt. Et hensyn bak bestemmelsen i § 6-2 er at:

«Rusmiddelmissbrukeren skal få rehabilitere seg fysisk, overvinne abstinensproblemer og komme i en slik tilstand at det kan settes i verk forsøk på motivering og tilrettelegging av langsiktige tiltak» (Rundskriv 1-1/93).

Flertallet av elevene har ingen rømningsdøgn under plasseringsperioden i Tyrili. Et lite mindretall av elevene stod for hele 81,6% av totalt 125 rømningsdøgn. Det er registrert åtte overdoser på seks kvinner. To av kvinnene hadde to overdoser under plasseringsperioden i Tyrili. En av de to kvinnene hadde vært plassert to ganger og tatt overdose under begge vedtaksperiodene.

På bakgrunn av disse opplysningene er det rimelig å hevde at hensynet bak bestemmelsen i LOST § 6-2 (op.cit) synes godt ivaretatt under plasseringsperioden i Tyrili. Elevene har fått mulighet til å rehabilitere seg fysisk og overvinne abstinensproblemer. Flertallet av elevene har ikke rømt og antall rømningsdøgn må sies å være relativt beskjedent.

Undersøkelsen viser at Tyrili har lyktes godt med å motivere elevene til å fortsette i frivillig behandling. Over halvparten av elevene var i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden.

Ni elever - plassert på tvang i perioden 1995 til og med 1998, var i behandling per 31.12.99. Kun en av disse elevene hadde nytt vedtak om tvangsplassering fattet i 1999. Det betyr at åtte av de ni elevene søkte seg inn i frivillig behandling, i Tyrili, etter en tidligere tvangsplassering.

Det styrker antagelsen om en plasseringen innen et miljø som med rimelighet kan hevdes å ha hatt positiv innvirkning på elevene. Ingen søker seg frivillig eller fortsetter behandling i en institusjon som i utgangspunktet er blitt opplevd dårlig. Å hevde det vil på bakgrunn av denne undersøkelsen virke søkt. Undersøkelsen styrker indirekte den påstand at Tyrili har klart å tilby et godt faglig miljø til de elevene som inngår i vårt utvalg.

I den anledning vises til at: Tretten elever var i behandling og to levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99

4.1. Rømninger

Undersøkelsen viser et relativt beskjedent antall rømningsdøgn fordelt på de trettifem plasseringsperiodene. Tjersland (1995, s. 29) fant at elever plassert på tvang ikke rømte mer enn de elevene som hadde et frivillig behandlingsopphold. Han uttaler at dette kan bekrefte det Tyrili hevder, *”at det ikke er tvungen det kommer an på, men innholdet i den.”*

Et av kriteriene vi har lagt til grunn for å vurdere utfallet av plasseringene er antall rømninger og rømningsdøgn. Kriteriet kan ut fra vår oppfatning indirekte antyde noe om innholdet og rammene under perioden med tilbakehold. Hvordan elevene opplever å bli møtt og ivaretatt under plasseringsperioden vil mest sannsynlig påvirke utfallet av plasseringen.

Intensjonen med plasseringer etter lov om sosiale tjenester § 6-2 er å motivere til frivillig behandling i forlengelsen av vedtaksperioden. Denne målsettingen forutsetter tilstedeværelse i sekundærinstitusjon under plasseringstiden. Det relativt beskjedne antall rømningsdøgn kan indikere at elevene i vårt utvalg har opplevd et godt møte med de respektive enhetene innenfor Tyrili. De fleste elevene har slått seg til ro under selve plasseringsperioden uten å ha rømt. Flertallet av elevene valgte å fortsette behandlingen en, tre og seks måneder etter utløpet av plasseringsperioden. Deres valg er foretatt på bakgrunn av hvordan de vurderte møtet med Tyrili under selve tvangsperioden. Om møtet hadde blitt opplevd negativt er det rimelig å anta at de fleste elevene ville valgt annerledes. Utfallet av plasseringene ville mest sannsynlig ikke gitt et tilsvarende antall elever som valgte å fortsette i behandling en, tre og seks måneder etter vedtaksperioden.

Undersøkelsen styrker antagelsen om at antall rømninger og rømningsdøgn påvirker utfallet av plasseringene. Tendensen er svak, men flertallet av elevene med rømningsdøgn fortsatte ikke i behandling en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden. Den samme tendensen fremkommer i forhold til de av elevene som var i behandling eller levde i en ordnet

tilværelse per 31.12.99. Elevene som var i behandling eller levde i en ordnet tilværelse hadde færre rømningsdøgn enn elevene som levde i en rustilværelse per 31.12.99.

Av tjueåtte elever, som fullførte tvangsperioden, var over halvparten av elevene enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

4.2. Elever med og uten tidligere behandlingserfaring fra Tyrili

Undersøkelsen viser at elever med tidligere oppholdserfaring fra Tyrili har færre rømningsdøgn enn personer uten slik erfaring. Flertallet av elevene med tidligere erfaring fra Tyrili var i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Et mindretall av de øvrige elevene uten oppholdserfaring fra Tyrili var i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99. Sammenlignes status mellom de to gruppene i forhold til fortsatt behandling en, tre og seks måneder etter plasseringsperioden kommer elevene med tidligere oppholdserfaring fra Tyrili best ut.

Tendensen er svak, men kan gi grunnlag for å hevde at tidligere oppholdserfaring fra Tyrili påvirker utfallet av plasseringen i positiv retning.

Av datagrunnlaget fremgår at noen av elevene med tidligere kjennskap til Tyrili har flere opphold bak seg før tvangsplasseringen. Enkelte har vært inne til rehabilitering både i henhold til lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester. På bakgrunn av denne type informasjon forventes kanskje en sterkere forankring eller relasjonell tilknytning til personer innenfor Tyrili. Utfallet av en plassering etter lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a vil med rimelighet påvirkes av et slikt på forhånd kjennskap.

Et interessant spørsmål er om elever med tidligere behandlingserfaring fra Tyrili har hatt en mer stabil og kontinuerlig oppfølging av sine respektive sosialkuratorer enn de øvrige elevene? Tilsvarende spørsmålsstilling kan

gjøres gjeldene i forhold til de av elevene som var i behandling og de som levde i en rustilværelse per 31.12.99. Det kan ikke utelukkes at slik kontakt over tid vil påvirke og gjøre det enklere å fremme forslag om tilbakehold i institusjon etter lov om sosiale tjenester. En tvangsplassering vil i utgangspunktet gi elevene fortrinn og garantere oppholdsutgiftene om eleven velger å fortsette i frivillig behandling.

4.3. Vedtak og saksbehandlingsmåte

Lov om sosiale tjenester § 6-2 gir sosialtjenesten adgang til å fatte et midlertidig vedtak om plassering. Vedtaket skal sendes fylkesnemnda til behandling innen to uker (lovendring av 1.jan.1999). Har ikke fylkesnemnda motatt vedtaket innen denne fristen, faller vedtaket bort. Det innebærer at rusmiddelbrukeren ikke lenger kan holdes tilbake i institusjon uten eget samtykke. I tillegg må fylkesnemndsleder ha gitt en foreløpig godkjenning av vedtaket innen 48 om mulig (lovendring 1.jan. 1999).

Rundskriv 1-1/93 understreker at: «Bestemmelsen i § 6-2 femte ledd er en unntaksbestemmelse. Det vil derfor bare være i helt spesielle tilfeller at foreløpig vedtak - hastevedtak - kan treffes av sosialtjenesten» (s.150). Foreløpig vedtak etter første ledd kan treffes av sosialtjenesten dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende om vedtak ikke treffes og gjennomføres straks.

Anvendelsen av midlertidige vedtak i § 6-2 sakene har vært relativt beskjent. De fleste sakene er avgjort direkte ved forenklet saksbehandlingsmåte og på bakgrunn av hovedforhandlinger i Fylkesnemnda. I den anledning vises til lov og merknader hvor det presiseres at bruken av midlertidige vedtak skal være et klart unntak. Dette synes å være en klar tendens for vårt utvalg hva gjelder årene 1995 - 1998.

I 1999 var det en liten økning i bruken av midlertidige vedtak mot

tilsvarende i de tidligere årene. Den 01.01.99 trådte endringer av lov om sosiale tjenester i kraft. Etter lovendringen skal midlertidige vedtak etter § 6-2 gis foreløpig godkjenning av fylkesnemndsleder innen 48 timer om mulig. Endringen innebærer en styrking av rettsikkerheten for den enkelte misbruker og har som siktemål å hindre vilkårlig bruk av tvangsbestemmelsen. Fagrådet innen rusvernet i Norge var en av høringsinstansene under arbeidet med endringene i lov om sosiale tjenester. De mente at endringen av ordlyden i § 6-2 kunne «bidra til at antall midlertidige vedtak som er for lite gjennomtenkt fra sosialtjenestens side vil bli redusert» (Ot.prp. nr. 78 (1997-98)).

Hvilke vedtak som kan ansees vilkårlige eller lite gjennomtenkte ligger utenfor vårt mandat å vurdere. Det kan åpne for ulike definisjoner. I foreliggende materiale fremgår en økning i bruken av midlertidige vedtak for 1999 i motsetning til foregående år. Disse vedtakene er gitt foreløpig godkjenning av fylkesnemndsleder. Det innebærer at kravet til forslag om vedtak er skjerpet. Hvorvidt de er godt eller lite gjennomtenkt fra sosialtjenesten vites ikke. Det er få saker om plassering etter lov om sosiale tjenester § 6-2 som blir omgjort av Fylkesnemnda.

Fra politisk hold er det uttrykt ønske om mer bruk av tvang. Stortinget har ved flere anledninger gitt uttrykk for at tvangsbestemmelsene blir for lite brukt i de tilfeller hvor det antas å være aktuelt. En ønsket målsetting var at lovendringene kunne gi ett lovverk som fungerte bedre i forhold til Stortingets intensjoner med loven. Kristian Andenæs (1998) skriver i den anledning: «Man konstaterer at tvangsbestemmelsene brukes for lite og foreslår derfor blant annet lovendringer som vil gjøre det lettere å bruke dem samt muligheter for lengre sammenhengende tvangsbruk».

En vurdering av hva som kan sies å være vilkårlig eller lite gjennomtenkt bruk av midlertidige vedtak vil påvirkes av en subjektivt bedømmelse. Et skjønn vurdert på bakgrunn av og innenfor rammer med klart uttrykte ønsker om økt bruk av bl.a. lov om sosiale tjenester § 6-2.

4.4. Forenklet vedtak

Forenklet vedtak eller saksbehandling i Fylkesnemnd uten sakkyndige medlemmer forutsetter samtykke fra personen det gjelder. Tjueto av tretti elever samtykket til forenklet saksbehandling i fylkesnemnda.

Et stort flertall av elevene samtykket til forenklet behandling i fylkesnemnda. Et samtykke kan forstås dithen at eleven er enig i selve plasseringsgrunnlaget og ønsker å ha disse rammene i forhold til egen opplevde livssituasjon. I utgangspunktet er det rimelig å forvente at et samtykke vil påvirke utfallet av plasseringen i positiv retning. Et samtykke til forenklet saksbehandling kan indikere en rimelig god kontakt mellom saksbehandler og klient.

Det var ni av tolv elever med tidligere erfaring fra Tyrili som samtykket til slik behandling i nemnda. Av disse var fem i behandling per 31.12.99. En levde i en ordnet tilværelse. To levde i en rustilværelse og en person var død.

Antallet forenklete vedtak for elever uten tidligere institusjonserfaring eller oppholdserfaring fra Tyrili var tretten. Fem av disse elevene var i behandling per 31.12.99. En levde i ordnet tilværelse og en person var død. Seks av personene levde i en rustilværelse per 31.12.99.

Flertallet av samtlige tjueto elever med forenklet vedtak valgte å fortsette i behandling henholdsvis en, tre og seks måneder etter utløpet av vedtaksperioden.

Av disse var tolv elever enten i behandling eller levde i en ordnet tilværelse per 31.12.99.

I sakene med forenklet vedtak er det en svak tendens i retning av at flere elever med tidligere erfaring fra Tyrili fortsatte i behandling enn de øvrige elevene. Elever med kjennskap til Tyrili vet kanskje i større grad hva som

møter dem. De kjenner opplegget og personer fra tidligere opphold. Det kan muligens gi større trygghet i en for dem sårbar og vanskelig situasjon.

Hva med de ti elevene som ikke befant seg i behandling per 31.12.99? Var det mindre kontakt og oppfølging fra første linjetjenesten før, under og etter utløpet av plasseringsperioden i forhold til denne gruppen av elever? Hva mener elevene og hva mener sosialtjenesten?

Ved å spørre et utvalg elever og sosialtjenester kan det kanskje avdekkes forskjeller i forhold til oppfølgingen av de to gruppene med elever både før, under og etter vedtaksperioden. Sosialtjenestene og elevene har kunnskap som kan gi økt forståelse i forhold til å tilrettelegge arbeidet med å motivere den enkelte til å velge fortsatt frivillig behandling.

Refleksjon rundt slike spørsmålsstillinger vil kanskje gi økt kunnskap om gode samarbeidsrutiner og oppfølgingstiltak i forhold til elever plassert etter lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a.

4.5. Kjønnfordeling

Utvalget på tretti elever består av kun seks menn. Den skjeve kjønnfordelingen i forhold til plasseringene kan skyldes at menn i større grad fanges opp gjennom alternativ soning etter fengselslovens § 12 og Stifinner'n. En annen antagelse er at kvinner fanges opp og får kontakt med lavterskel tilbud som: *Natthjemmet, Pro-senteret og Thereses hus*. Kvinnenes vanskelige livssituasjon kan gjennom en slik kontakt avdekkes tidligere enn mennenes. Dette kan være en forklaring på aldersforskjellen mellom kvinner og menn ved plassering.

Kvinnene representert i utvalget møter kanskje oftere personer innen hjelpeapparatet som bryr seg og har sterk påvirkningskraft overfor sosialtjenesten. Personer som antas å ha fulgt utviklingen til kvinnene gjennom mange

år og som på et gitt tidspunkt oppfatter deres livssituasjon vesentlig forverret.

Et spørsmål er om relasjoner til personer innen hjelpeapparatet over tid påvirker bruken av plasseringer etter § 6-2 overfor kvinner? Kan det tenkes at kvinnelige saksbehandlere/ behandlere opplever det enklere å anvende tvang overfor kvinner som oppfattes å leve i en for dem nedverdiggende livssituasjon, enn - tilsvarende menn?

4.6. De gravide

Det foreligger ingen opplysninger om at noe av barna er påført skade ved fødsel. Med dette forbehold kan det muligens hevdes at plasseringene har bidratt til å forebygge en fortsatt negativ rusutvikling hos kvinnene. To kvinner rømte under svangerskapsperioden. Den ene av dem viste seg ikke å være gravid på et senere tidspunkt.

Det skal påpekes at plasseringene for fem av de gravide skjedde relativt sent i svangerskapet. Den sjette kvinnen var i behandling ved Tyrili, da hun ble gravid. Sosialtjenesten fattet et midlertidig vedtak om tilbakehold på bakgrunn av en rusepisode.

Et vedtak om plassering sent i svangerskapet kan medføre at fosteret blir eksponert for rusmidler i store deler av svangerskapet. Dette kan kanskje anføres i forhold til fem av kvinnene.

En av kvinnene har fortsatt omsorgen for barnet per 31.12.99. Tre av kvinnene beholdt omsorgen for barnet etter fødsel og til de brøt ut av behandlingsopplegget. Det er nærliggende å vise til Borgestad klinikken og deres erfaringer med gravide rusmiddelmissbrukere. I fire av fem tilfeller oppnådde de ikke at mor fikk beholde omsorgen for sitt barn. Borgestad klinikken oppfylte imidlertid hovedmålsettingen bak bestemmelsen - at barnet ikke skulle bli født med skader (Heiene, 2000).

Graviditet kan i seg selv være en sterk drivkraft til forandring. Det faktum at plasseringene skjedde relativt sent i svangerskapet gir dårlig tid til forberedelse og iverksettelse av eventuelle behandlings- og/eller omsorgstiltak for mor og barn.

Vårt materiale forteller ikke om mødrene har samvær med barna som er under omsorg. Det ville vært interessant å høre hvordan de opplevde å bli ivare tatt og hvilken støtte de fikk under forberedelsene til en kommende morsrolle?

4.7. Fem kvinner med to vedtaksperioder

Tendensen for alle de fem kvinnene viser samme handlingsmønster under begge vedtaksperiodene. Den yngste av kvinnene var i behandling per 31.12.99. Hun var blitt innvilget metadonassistert rehabilitering. Av de øvrige kvinnene var den eldste (27/28 år) også i behandling per 31.12.99. Hun hadde ikke søkt om metadonassistert rehabilitering per 31.12.99.

Loven begrenser ikke adgangen til å fatte flere § 6-2 vedtak. Det bør imidlertid foreligge en konkret grunn til å tro at nytt opphold kan gi opptakten til et lengre, frivillig institusjonsopphold. Av merknader til loven presiseres at det er «*større forutsetninger for å lykkes med noe yngre misbrukere, enn de eldre...*» (Rundskriv 1-1/93).

Ordlyden «*en konkret grunn*» er vagt formulert og kan tillegges variert innhold. Hendelsesforløpet og utfallet av plasseringene viser ingen tendens til vesentlig forandring i forhold til første og andre vedtaks plassering for de fem kvinnene.

Uavhengig av eller snarere på tynt grunnlag reises tvil om tidlig inngrep gir større forutsetninger for å lykkes enn i forhold til eldre misbrukere. Det ville vært interessant å gå i dybden av en slik påstand.

5.0. AVSLUTTENDE KOMMENTAR

En tvangsplassering kan gi enkelte misbrukere en verdifull støtte og motivere dem til å fortsette i frivillig behandling. Kanskje er muligheten for et slikt utfall noe større om rusmiddelmissbrukeren har gode erfaringer med institusjonen fra et tidligere opphold. Ut fra erfaring vet vi at rusmisbrukere har bedt om og nærmest krevd å bli plassert etter lov om sosiale tjenester § 6-2 i en institusjon de kjenner godt fra tidligere opphold. Et slikt vedtak kan gi misbrukeren prioritet på fortsatt behandling etter utløpet av vedtaket om tilbakehold. Denne muligheten åpner for innvilgelse av et lengre behandlingsopphold og kan på sikt gi en gunstig rehabiliteringseffekt.

Av den grunn ville det vært interessant å foreta en kvalitativt orientert studie på bakgrunn av denne undersøkelsen. Intervjue et utvalg personer plassert etter LOST §§ 6-2 og 6-2a, og høre deres oppfatninger og opplevelser av tiden før, under og etter vedtaket om tilbakehold i institusjon.

- Hvordan opplevde de å bli plassert i institusjon mot sin vilje?
- I hvilken grad opplevde de å bli ivaretatt og prioritert under og etter utløpet av vedtaksperioden?
- Hvilke forhold bidro til å påvirke deres beslutning om å fortsette i frivillig behandling?
- Hva påvirket dem eller hva bidro til at de samtykket til forenklet Fylkesnemdsbehandling?
- Hva er grunnen til at de ikke anket vedtaket fattet av Fylkesnemda?
- Hva skjedde forut for eller hvilke beveggrunner oppgir elevene i forhold til valget om å rømme eller ikke.

Kanskje kan slike og lignende spørsmål gi nyttig informasjon om elevenes opplevelser av relasjonell tilknytning og ivaretagelse under oppholdet i Tyrili?

I tillegg til å intervju et utvalg elever ville det vært spennende og intervju ledere innen Tyrili. Ledere som har jobbet tett og nært i forhold til elevene plassert på tvang. Høre deres erfaringer og synspunkter fra arbeidet og hvordan de opplever å ha lykkes ut fra formålet med plasseringene.

Det ville også vært ønskelig å intervju saksbehandlere ved ulike sosialkontorer og dele deres erfaringer vedrørende anvendelsen av LOST §§ 6-2 og 6-2a. Høre deres synspunkter rundt spørsmål angående samarbeid, oppfølging og kontakten med elevene før, under og etter en tvangsplassering.

I hvilken grad skiller elevene seg ut fra sosialtjenestenes øvrige klienter i forhold til fysisk/psykisk helse og vedvarende/omfattende rusmiddelmissbruk? Er det vesentlige forskjeller i elevenes rushistorie og institusjonserfaring i forhold til den øvrige elevgruppen innen Tyrili?

Vårt håp er at vi på et senere tidspunkt gis anledning til å foreta en mer omfattende undersøkelse av disse og lignende spørsmålsstillinger.

Litteraturliste

Andenæs, K. 1998. En lov med formål å tilfredstille primitive krefter. Rus&avhengighet nr 2 1998.

Jansen, U. 1995. En ny narkotikapolitikk i emning? Tyri-Stikka nr. 7 – 1995.

Kverme, A. 2000. I: Heiene, G (red). In vino veritas? Oslo: Gyldendal.

Kompetansesenteret rus –Oslo og Akershus. 1998. Erfaringer med tvangsinnleggelse etter lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a. Evaluering av samarbeidsmodell mellom Akuttinstitusjonen Ullevål, Tyrilistiftelsen og Origosenteret. Januar 1997 – september 1998.

Lov 1991 – 12- 13 nr 81: Lov om sosiale tjenester m.v.

Oslo kommune: Bystyre sak nr 869/93/Byrådssak nr 514/93 om: Institusjoner som kan motta klienter på tvang etter lov om sosiale tjenester §§ 6-2, 6-2a og 6-3.

Ot.prp. nr. 78 (1997-98). Om lov om endringer i lov om sosiale tjenester mv (tilbakeholdelse av rusmiddelmissbrukere uten eget samtykke med mer).

Rundskriv 1-1/93 Lov om sosiale tjenester M V.

Rundskriv 1-46/95 Tiltak overfor gravide rusmiddelmissbrukere.

Rudskjær, A. 1996. § 6-2a – Ingen parademarsj. En fremstilling av Torshov sosialkontors arbeid etter lov om sosiale tjenester § 6-2a. Tilbakeholdelse av gravide rusmiddelmissbrukere. Erfaringshefte: Oppfølgingsprosjektet for rusklinter.

- Sosial- og helsedepartementet. 1995. Rapport fra ekspertgruppe for å vurdere bruk av tvang i behandling av rusmiddelmissbrukere.
- Sandvig jr., A. 1996. "Den Røde Sekser". Hovedoppgave ved Program for sosialt arbeid Universitetet i Trondheim. Social Work Reports 18.
- Sandvig jr., A. 2000. Aksjon Ajungilak. Tett på en guttegruppe. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjersland, O.A., U. Jansen Og G.Engen. 1998. Våge å leve. En bok om alternative veier i behandling basert på erfaringer fra Tyrili. Oslo: Tano Aschehoug.
- Tjersland, O.A., U. Jansen og G. Engen. 1998. Tvangsplasseringer av rusmiddelmissbrukere: Lover, faglige betraktninger og rettesnorer for praksis. En veileder for institusjoner basert på erfaringer fra Tyrili.
- Tjersland, O.A. 1995. Misbrukere før, under og etter kollektivopphold. En retrospektiv undersøkelse av elever ved Tyrilikollektivet. Oslo: Rusmiddeldirektoratet.
- Welle-Strand, Gabrielle K. 1999. Tvang i behandling av rusmiddelmissbrukere §§ 6-2, 6-2a og 6-3 I lov om sosiale tjenester. Evaluering fra Akuttinstitusjonen Ullevål 1.1.94 – 30.4.98.
- Skolseg, Roar. 1996. Om tvang og kjærlighet. Uttalelser fra Fo-seminar om rus på Sola. I: Embla nr. 1. 1996.

VEDLEGG: OVERSIKT OVER TABELLER OG FIGURER

- Tabell 1** Debutalder rus
- Tabell 2** Debutalder injeksjon
- Tabell 3** Gjennomsnittsalder debut rus og injeksjon
- Tabell 4** Tidligere plassering barnevern
- Tabell 5** Tidligere institusjon etter LOST
- Figur 6** Plasseringer i henhold lov om sosiale tjenester §§ 6-2 og 6-2a (n=35)
- Tabell 7** Alder ved plassering akuttinstitusjonen Ullevål og Tyrili (n=30)
- Tabell 8** Gjennomsnittsalder ved plassering etter LOST §§ 6-2 og 6-2a (n=30)
- Tabell 9** Rømmninger under vedtaksperioden
- Figur 10** Status per 31.12.99
- Tabell 11** Status per 31.12.99 fordelt etter antall rømmninger
- Tabell 12** Antall rømmninger fordelt etter status og rømningsdøgn
- Tabell 13** Rømningsdøgn fordelt etter tidligere behandlingserfaring og status per 31.12.99
- Tabell 14** Status fordelt periodevis og etter tidligere behandlingserfaring Tyrili
- Tabell 15** Status fordelt periodevis og etter tidligere behandlingserfaring andre/ingen
- Tabell 16** Totalt antall vedtak fordelt etter saksbehandlingsmåte og lovgrunnlag
- Tabell 17** Status per 31.12.99 etter type vedtak og tidligere behandlingserfaring
- Tabell 18** Status fordelt periodevis og for elever med forenklet vedtak
- Tabell 19** Status fordelt etter rømningsdøgn, tidligere behandlingserfaring og type vedtak
- Tabell 20** Metadonassistert rehabilitering ut fra tidligere institusjonserfaring